

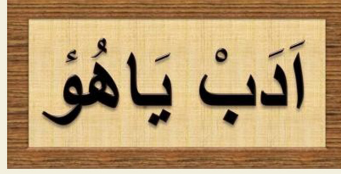
Farkınız Okumak Olsun
iKRA

YIL:14 - SAYI: 56 - OCAK-ŞUBAT-MART 2021 www.ikraderneği.org

İlim Kültür
Ve
Rahmet Derneği
Bülteni

ÜCRETSİZDİR

HER EV BİR OKUL

Mehmet ÇELİK

Röportaj: Saliha ERDİM
&
Zekeriya ERDİM

Emin ATALAY

CAFE AŞİYAN ESENLER

AŞİYAN

SİZLERİ BEKLIYORUZ

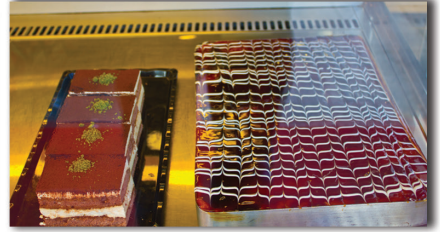
Farklı lezzetleri bir birinden eşsiz
tatları keşfetmek istemez misiniz?

PASTA ÇEŞİTLERİ

TUZLU VE KEK ÇEŞİTLERİ

SÜTLÜ TATLILAR

Nine Hatun Mahallesi
Davutpaşa Cd. 4/A, 34220
Esenler/İstanbul

İLETİŞİM
0 212 568 88 84

Bâbu's-selâm

Evimizde Aile Olmak

Sevgi, yardımlaşma, gelişme, korunma, sahiplenme ve paylaşma kelimelerinin bütün çağrışımlarıyla hayat bulduğu bir mekân... Saygının, sevgi ve şefkatin, doğru ve yanlışın, iyi ve kötünün, örnek olunarak, örnek alınarak, yani yaşanarak öğrenildiği müstesna bir topluluk. Her bireyin hareket ve davranışlarında ölçü aldığı, anlaşmazlıklarında hakem kabul ettiği ortak değerlerin hâkim olduğu bir düzen. Bütün bu özellikleriyle, en sert fırtınalar, en azgın dalgalar ve en ürkütücü kargaşalar karşısında bile güvenli, sıcak ve huzurlu bir sığınak... Ev ve aile işte bunun adıdır.

Gönül dünyası huzurlu, kendisiyle barışık ve dışarıya da bu huzur ve güveni taşıyan bireyler, yaşadıkları mekânı sıcak bir yuvaya, kan bağına dayalı beraberliklerini de ortak değerler etrafında kenetlenmiş bir aileye dönüştürebilenlerdir. Her hangi bir mekân olmak ile bir ev/yuva olmak arasındaki fark, sıradan bir toprak parçası olmak ile bir vatan olmak arasındaki fark gibidir. Tıpkı öylesine bir araya gelmiş bir grup ile bir aile arasındaki farkın, ortak hedefleri olmayan kalabalıklar ile aynı ülküler ve değerler etrafında kenetlenmiş milletler arasındaki fark gibi.

Kalplerin aynı duygularla atmadığı, kendilerini birbirine kenetleyen değerlerden uzaklaşmış toplumlar nasıl millet olma vasfını kaybeder ve vatanları da herkesin üzerinde at oynattığı bir toprak parçasına dönüşürse, aile olmanın bilincinden, sorumluluğundan ve görevlerinden gafil olanlar da, kan bağıyla birbirine bağlı olsalar bile gönül ve zihin dünyaları birbirinden uzaklaşır ve aynı mekânda bulunan yabancılar haline dönüşürler.

Tersinden ifade edersek bir vatan üzerinde tek yumruk olmuş bir millet olmak nasıl ortak bir bilinç, candan bile vazgeçilecek bir fedakârlık, ortak değerler etrafında kenetlenmek ve yeni nesillerin de aynı bilinç, fedakârlık ve değerler etrafında yetiştirilmesini gerektiriyorsa, gerçek anlamda bir yuva ve aile olmak da herkesin üzerine düşen görevleri ve sorumlulukları yerine getirmesiyle mümkün olur. Yani sözle ifade edilen sevgi, mutluluk ve huzur gibi idealist söylemlerin pratik karşılığı, ailedeki her bireyin görev ve sorumluluğunu yerine getirmesidir. Görev ve sorumluluklar yerine getirilmeden, fedakârlık yapılmadan, bunların semeresi olan sevgi, mutluluk ve huzuru beklemek, toprak sürülüp tohum ekilmeden ürün elde etmeyi beklemek kadar boş bir hayaldir.

Peki yaşadığımız mekânı sıcak bir yuva, kan bağına dayalı beraberliğimizi de gerçek bir aile haline getirmek ve sürdürmek için neler yapmak, nelere dikkat etmek gerekir. Bu sayımızda, evlerimizin belli bir ölçüde okula/dershaneye dönüştüğü bu pandemi sürecinde, evlerdeki eğitim ve öğretimin sadece çocukların okul dersleriyle sınırlı kalmaması; aksine yediden yetmiş bütün aile bireylerini kapsayacak sürekli bir faaliyet haline gelmesinin önemine dikkat çekmek istedik. Yazarlarımız konuyu farklı yönlerden işleyerek ailedeki eğitimin önemine ve bunun nasıl yapılacağına ilişkin fikirlerini siz kıymetli okuyucularımızın istifadesine sunuyorlar.

Konuyla ilgili söyleşimizi ise yaptıkları radyo ve televizyon programları, yazdıkları kitaplarla da insanımıza büyük hizmetler sunan Zekeriya ERDİM, Saliha ERDİM çiftiyle yaptık. Gazeteci yazar, eğitimci ve siyasetçi kimliğiyle Zekeriya ERDİM beyefendi; profesyonel aile danışmanı sıfatıyla Saliha ERDİM hanımefendi, aile, ailedeki sorunlar, bu sorunların çözüm yolları ve aile bireylerinin eğitim ve öğrenimi gibi konularla çok yakından ilgililer. Bu nedenle kendileriyle yaptığımız söyleşinin mutlaka ve dikkatlice okunmasını tavsiye ederiz. Sıcak bir yuvada mutlu bir aile olmak dualarımızla.

Av. Halil KENDİR
İKRA Derneği
Yayın Kurulu Başkanı

56 Ocak - Şubat - Mart 2021

Bu yayın İlim Kültür ve Rahmet (İKRA) Derneği
Bültenidir.
3 ayda bir yayınlanır.
Ücretsizdir.

İlim Kültür ve Rahmet (İKRA) Derneği adına Sahibi ve Sorumlu Müdürü

Av. Emin Atalay

Yayın Kurulu

Halil Kendir - Erdoğan Aydın
İlhan Uluç - Feyyaz Kalkan -
Erdoğan Gül - Haşim Öztürk -
İbrahim Ethem Yüksel - Mustafa Hamza Aydın

Reklam

Emin Atalay GSM: 0554 651 43 43

Sekreteryası

Erdoğan Aydın

Basıldığı Yer

GD Ofset
0212 671 91 00

Tasarım

Klon Ajans

Adres

Çınar Mh. 864 Sk. No: 7/B
Bağcılar: 0555 279 29 94
www.ikradernegi.org

Dergimiz Bağcılar Basın Savcılığının 2007/24 sayılı
evrak bilgileriyle basılmaktadır.
Dergimiz bu sayıda 1.000 adet basılmıştır.

içindekiler

06

MEHMET ÇELİK

Uzaktan Eğitim ve Çocuklar ve Aileleri

03

KİTAP TANITIMI /
Diriliş Neslinin Amentüsü / Sezai Karakoç

04

Ahmet YAPICI / Ev Okulu

21

İlim ve Alim / Feyyaz KALKAN /
Şehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi

22

KISSADAN HİSSE / Ahde Vefa

23

Sağlık / Bağışıklık Nedir?

24

MEDENİYETİMİZ ŞEHİRLERİMİZ/
Ömer UYSAL / Saraybosna

26

ADRESLER

08

EMİN ATALAY

Hayatı Eve Sığdırmanın Kodları

10

RÖPORTAJ: ZEKERİYA ERDİM-SALİHA ERDİM

Gerçek eğitim, herkesin kendisini iyi bir
birey, iyi bir kul haline getirdiği eğitimidir.

Sezai Karakoç

Diriliş Neslinin Amentüsü

Vural **ERCE**

‘İnandım’ anlamına gelen amentünün bizlerde çok ayrı bir yeri vardır. Dinimizin iman esasları ile kelime-i şehadeti birleştirerek, içimizdeki iman aşkını amentü ile ifade etmişizdir. Ve ilk ezberlerimiz arasında yer almıştır.

Bültenimizin bu sayısında sizlere Sezai Karakoç tarafından kaleme alınan ve ilk baskısı 1976 yılına ait “Diriliş Neslinin Amentüsü” isimli eseri tanıtmak istedik.

Yazar eserinde “İdeal Devleti” oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu devlet erdem devleti olmakla birlikte, bu devletin görevleri, gereksinimleri, erlerinin sorumlulukları, bu devletin nasıl oluşturulacağı gibi unsurlara yer verilmiş. Yine Sezai Karakoç’a göre İslam ülkelerinde yeni bir nesil gelmektedir ki bu “Diriliş Nesli”dir. Bu nesil ilk olarak inanç ve davranışının genel çerçevesini çizecektir.

Diriliş erinin görevi, yeni bir insan ve toplum psikolojisi oluşturmak için amansız kültür savaşının öncüsü olmaktır. Müslüman/inanmış kişi, çağdaş olmalıdır. Bu çağdaşlıktan kasıt ise Müslümanın geçmişteki İslam medeniyetine hayranlık duymasıyla yetinmeyip onu bugün de gerçekleştirmeyi görev edinmesidir.

Diriliş ise, uğurlu, iyilikçi topluluğu gerçekleştirme yoludur. Diriliş bu anlamda

tam olarak Hazreti Peygamberin sünnetini ihya etmek demektir. Diriliş insanı da anlamını İslam’dan alarak oluşturduğu kentin kurucusu olacaktır yeniden. Anarşizm, terörizm, kapitalizm, komünizm, nihilizm gibi akımlar bu sistemde yer bulamaz.

Hakikate erme ve bu erişî koruma bakımından sürekli bir özeleştirmedir diriliş neslinin amentüsü. Bu amentü, Tanrı’nın varlığına ve dayalı, gücünü ve mantığını vahiyden, Tanrı’nın sözünden alan bir diyalektiktir. Bu amentü aynı zamanda diriliş erinin kendi kendini gözden geçirmesi, düşünce hayatıyla inanç hayatı arasında kopmuş olan bağları yenileme davasıdır.

Olması gereken ilkeler, amentünün kültür, ekonomi ve sosyal plandaki ilkelerini bu şekilde sıralandıktan sonra bütün meselenin geçmişte özü yitirilen varoluş şuurunun yeniden kazanılması yolunda köklü ve sürekli bir girişimin başlaması gerektiğini söyler yazar. Bu girişim de diriliş girişimidir.

Bu değerli eser, Derneğimizin kitap okuma programının “Gençlik Lise Seviye Kitap Takip” listesinde yer almaktadır. Diriliş yayınları tarafından yayın hayatına kazandırılan eser, 68 sayfadan ibarettir.

EV OKULU

DOSYA

Ahmet
YAPICI

İnsanlık tarihinin ilk öğretmenleri anne ve baba, ilk eğitim kurumu da aile ocağıdır desek mübalağa etmiş olmayız. Zira bebekliğinden itibaren hayata dair ilk bilgileri insana öğretenler, anne babalardır. Yemeyi içmeyi, konuşmayı, yürümeyi, temizliği, oturup kalkmayı, “bismillah” demeyi velhasıl hayata dair ilk bilgileri hep anne babamızdan öğreniriz. O

zaman diyebiliriz ki anne babalar insanlığın kadim öğretmenleridir. İnsanlık tarihinde hoca, muallim, müderris ve öğretmen gibi eğitimcilerin zamanla eğitim ve terbiye rolünü üstlenmiş olmaları anne babaların eğitimci ve öğretici rolünü ortadan kaldırmaz. İnsanlığın başlangıcından sonuna kadar anne babalar her zaman eğitimci ve öğretici olarak kalacak ve anne babalık da birer öğretmenlik olarak bilinecektir. Anne babaların eğitimci rollerinin tarihte zaman zaman iniş çıkışlar yaşaması ya da rollerinde değişimlerin yaşanması bu gerçeği değiştirmez.

Modernleşme ile birlikte ailenin yapısında ve rollerinde yaşanan değişim, modern eğitim anlayışı ve okul kurgusu, eğitim-öğretim alanında pek çok yeni durumu da beraberinde getirdi. Sanayileşme ile birlikte şehirleşme oranı arttı, kadın ekonomik hayat içinde daha çok yer almaya başladı. Aile yapısı geleneksel geniş aile yapısından çekirdek aileye doğru evrildi. Bu ve benzeri faktörler ailenin, anne babanın rol ve sorumluluklarını da etkiledi. Artık çalışan annelerin çocukları maaşlı çocuk bakıcılarına teslim edildi, zorunlu eğitim yaygınlaştı ve bununla birlikte eğitimin sadece okulda verilebileceği algısı zihinlere yerleşmeye başladı.

Öte yandan teknolojinin ve internetin hayatımızın önemli bir parçası haline gelmesiyle

birlikte insanların bilgiye ulaşmaları çok daha kolaylaştı. Yaşanan bu ve benzeri tüm gelişmeler anne babanın eğitimcilik görev ve sorumluluğunu da etkiledi. Kimi anne babalar artık çocuğunun bakımını bakıcıya vermekle ya da çocuğu okula göndermekle sorumluluğunu yerine getirdiğini düşünüyor. Ancak her ne olursa olsun tüm bu durumlar

anne babanın çocuğuna karşı en önemli sorumluluğunun onu, ilgi ve kabiliyetleri doğrultusunda yetiştirmek, çocuğun güzel ahlâklı bir insan olarak hayata hazırlanmasını sağlamak olduğu gerçeğini değiştirmiyor. Çünkü anne baba olmak sorumluluğu kuşanmak demektir. Anne babaların çocuklarına karşı sorumlu olması, çocukların Allah'ın birer emaneti olduğu anlayışından kaynaklanır.

Aile ortamı eğitim-öğretimin görecelik olarak gerçekleştiği bir ocağıdır. Bu ocakta çocuk, duyduklarından ziyade gördüklerinden etkilenir. Aile içinde çocuk iyi bir gözlemci ve taklitçi, anne baba ise canlı bir örnektir. Bu özelliğinden dolayı çocuklar çoğu zaman annelerinin ya da babalarının yaptığını taklit ederek yapmaya başlarlar. Eğer bu davranışların gerekçesi ve anlamı çocuğa anlatılır, çocuk bu değerleri özümseyerek davranış ve tutum haline getirirse işte o zaman aile eğitimi gayesine ulaşmış demektir. Anne babalar ahlâki faziletleri, değerleri aile içinde yaşatmalı ve onlara öncelik tanımalı ki çocuklar da bu değerleri tanısin ve özümseyen. Zira insan için en iyi öğrenme yollarından biri görecelik öğrenmedir.

Çocuklarının sevgi, saygı, merhamet, yardımlaşma, iyilik ve adalet gibi değerleri benimsemesini isteyen anne babalar aile fertlerine ya da komşu ve akrabalara karşı şefkat

ve merhametli davranmalı, onlara saygılı olmalı ve kul hakkından kaçınmalıdır. “Ele verir talkını kendi yutar salkımı” türünden bir anlayış fayda yerine zarar getirir. Kendisi yalan söyleyen, komşu ve akrabalarının gıybetini yapan, başkalarının haklarına saygı göstermeyen bir anne babanın çocuğuna iyi bir örnek olamayacağı aşikârdır.

Yaşadığımız pandemi süreci bir yandan hayatımıza sosyal mesafe ilkesini getirdi öte yandan da insanları evlerinde yeni bir yaşam standardı oluşturmak zorunda bıraktı. Bu süreçte okulların da tatil olmasıyla birlikte eğitim öğretim de evlerde yapılır hâle geldi. Uzun zamandır çocukları bilgisayar/internet bağımlılığından korumanın ve ekran başında daha az zaman geçirmelerini sağlamanın yolları tartışılırken pandemi süreciyle birlikte eğitim-öğretim bilgisayar ve televizyon ekranlarına bağımlı hâle geldi. Bu durum çocukların bilgisayar ve televizyon başında daha çok vakit geçirmelerine zemin hazırladı. Öte yandan da sürekli evde olan çocukların eğitim ve öğretim sürecinde anne babalara daha çok sorumluluk yükledi. Ani ve zorunlu olarak gelişen bu şartlar anne babaları zaman zaman panikletti ve zorladı. Bu süreçte okulun ve öğretmenlerin yeri ve önemi daha çok hissedildi.

Yaşadığımız şartlar evimizin içini ve aile olmayı bize tekrar hatırlattı. Karantina günlerinde ev ortamında ailemizle daha çok birlikte olduk. Eşimiz ve çocuklarımızla daha çok sohbet ettik, güldük oynadık. Korona salgını bize hayatı ve ölümü güçlü biçimde hatırlattı, sevdiklerimizin kıymetini bilmeyi öğretti. Bu zor(un)lu şartlar anne babalara eğitim ve terbiye rolünü de hatırlattı. Çocuklarımızın derslerine, ödevlerine destek olmak, cevap bekleyen sorularına karşılık vermek, bir de onları evde tutarak moral ve motivasyonlarını sağlamak bu dönemde ebeveynlerin öncelikli ama zor bir vazifesi oldu.

Ev en etkili ve verimli öğrenme mekânlarının başında gelir. Pandemi dönemi anne babalara evi bir okula dönüştürme fırsatı verdi. Zira gördük ki çocukların ahlâk ve terbiyesinden onların

bilgiye ulaşmalarına kadar pek çok şeyi evde anne baba marifetiyle yapmak mümkün. Bunun için anne babaya önemli görevler düşüyor. Çocuklarımıza yol göstermek, onlarla faydalı ve verimli zaman geçirmek çok da zor değil. Bunun için kendi zamanımızı gözden geçirmek ve işlerimizde öncelik sıralaması yaparak eşimize ve çocuklarımıza zaman ayırmak ilk yapılması gereken iş. Bunun bir yolu da kitap okumayı evimizin bir gündelik meşguliyeti haline getirmektir.

Kitabın ve okumanın, evimizin asli bir unsuru olması için öncelikle kitabın evimizde görünürlüğüne sağlamak gerekir. Kitap evin vitrininde olmalıdır ki görülsün, hatırlansın, ele alınsın, sayfaları açılsın ve okunsun. Evinde kitaba yer vermeyen, kitap okumayan ve kitapla zaman geçirmeyen anne babalar çocuklarına iyi örnek olmuyor demektir.

Neden kitap?

Çünkü kitap bir semboldür. Bilgiyi, öğrenmeyi temsil eder. Kitap okuyan bir çocuk zihinsel olarak daha çok gelişme kaydeder. İyi kötüyü fark eder, söz söyleme ve fikir beyan etme kabiliyetini geliştirir. Bilge insanlarla, düşünürlerle ve şairlerle sohbet eder, onlarla dost olur. İnsanı, eşyayı, varlığı ve hayatı öğrenir. Bu nedenle anne babalar çocuklarını kitapların dünyası ile tanıştırmalıdır. Bunun için evde birlikte kitap okunmalıdır. Henüz okuma yazma bilmeyen çocuğa her akşam annesi ya da babası masal, hikâyeye okumalı, çocuk da bunu dinlemelidir. Sonraki dönemlerde evde ailece kitap okuma saatleri belirlenebilir. Ya da ailece bir kitap sesli olarak okunabilir, herkes kendi kitabını da okuyabilir. Hâsılı kelam okuyan, düşünen ve fikirlerini özgürce ifade edebilen bir nesil yetiştirmenin yolu evi okula dönüştürmekten; kitabı, bilgiyi ve eğitimi önemsemekten geçtiğini hiç unutmamak gerek.

UZAKTAN EĞİTİM VE ÇOCUKLAR VE AİLELER

Bakanlığımızın adına baktığımızda gördüğümüz şudur; Milli Eğitim Bakanlığı. Eski ismi Maarif Bakanlığı idi. Fark nedir? Birincisi yalnızca “iletim”dir, ikincisi ise “iletişim”dir. Birincisi tek yönlüdür, ikincisi ise karşılıklıdır. Buradan hareketle şunu söylemek mümkündür. Maksat yalnızca bilgilendirmek ve öğretmek ise “Eğitim” yeterlidir. Yok, amaç hem bilgi hem davranış hem de ahlâk ise o zaman “Maarifet” gereklidir. Maarifette her yönüyle yani hem zaman hem de mekân birlikteliği ile oluşacak bir durumdur. Bilindiği üzere kelimenin kökü olan “arf” koku demektir. Kokunun yayılabilmesi, koklanabilmesi ve yaygınlaşabilmesi için daha yakın olmamız gerekir.

Babamız Hz. Adem (as) hem bir peygamber hem de bir öğretmendir. Öğrencileri ise eşi ve

DOSYA

**Mehmet
ÇELİK**

çocuklarıdır. Hz. Adem’in öğretmeni ise Allah (cc)’dır. Bu gerçek bir kez de peygamberimizin diliyle ortaya konmuştur. O (sav) şöyle buyurmuştur. “Beni Rabbim terbiye etti ve terbiyemi güzel yaptı.” (Suyuti, el-Camiu’s – Sağır, 1, 12) İlk peygamberimizden son peygamberimize kadar tüm peygamberler hem ailelerinin öğretmenidirler hem de toplumlarının.

Bizim peygamberimizin farkı ise, O (sav) tüm insanlığın peygamberidir.

Şartlar ve mecburiyetler karşısında evinde ailesine öğretmenlik yapamayan babalar ve anneler çocuklarını “bir eğitici”ye göndermek zorunda kaldılar. Hatta iş o dereceye kadar ulaştı ki ilim için öğrenciler ailelerinden binlerce kilometre uzakta ve senelerce ayrı kaldılar. Geriye döndüklerinde anne-babalarına adeta bir yabancı gibiydiler. Evet, bilgi ve kültür sahibi

olmuşlardı. Lakin aileden uzaktılar. Aradıkları bilgiye kavuşmuşlardı. Ancak sevgi, muhabbet, ilgi, merhamet... gibi aileden almaları gereken tabii gıdaları ise ne yazık ki çok eksik kalmıştı. Tersine ailesinin yanında kalanlar da ilim, bilgi, hikmet, maarifet gibi gıdalardan mahrumdular. Bu ikisi bir arada olamaz mıydı? Elbette olabilirdi. Fakat geçim derdi ne yazık ki aileleri buna mecbur etti.

2020 yılında Çin'in Wuhan kentinde çıkan ve tüm dünyayı etkileyen covid-19 olayı ülkemizde de başta eğitim olmak üzere tüm alanları derinden sarsmıştır.

Okulda eğitime alışık olan dünyamız, şimdilerde evde uzaktan eğitime adapte olmaya çalışmaktadır. Her yeni olana karşı, hakkında tam bilgi sahibi olunmadığı için reaksiyon göstermek insani bir durumdur. Medya iletişim araçları ile yapılan uzaktan eğitime de farklı farklı tepkiler gösterilmektedir. Olumlu oldu diyenlerin yanında çok kötü oldu diyenler de mevcuttur. Peki hangisi doğrudur? Elbette sosyal olaylarda kesin sonuçlar almak zordur. Eğilimler ve bu eğilimlerin yüzdelik oranlarına göre değerlendirmeler yapılmaktadır.

Klasik medrese, mektep, tekke, zaviye ve usta-çırak tarzı eğitim ve öğretim metoduna alışık olan toplum şu anda neye uğradığını bilememektedir. Her sabah evinden okuluna gönderdiği eğitim çağındaki çocukları şimdi kendisi ile beraber evde kalmakta ve bilgisayar aracılığı ile derslere katılmaktadır. Bir taraftan servis masrafı, okuldaki yemek ücreti konusunda tasarruf yapan aile diğer taraftan okul ortamının ve öğretmenlerin çocuğuna sağladığı tertip, düzen, davranış, kurallara uyma, diğeri ile bir arada yaşama, katlanma, zorluk

karşısında beceri geliştirme gibi davranışları nasıl kazandıracağını bilememektedir. Zira şimdiye kadar bu tür konular hiç gündeminde yoktu. Cevaplanması gereken bu soruların cevabını aileler nereden ve nasıl elde edecek?

“X”, “Y”, “Z” kuşağı olarak nitelendirilen son yüz yılın neslinin şimdiki bölümüne “Z Ötesi” bir kuşak eklendi. İletişim araçlarına fazla vakit ayırdığı için eleştirilen çocuklar, şimdiler de mecburen aynı araçların başında daha fazla kalmaları için aileler tarafından zorlanmaktadır.

Uzaktan eğitimde öğretmen sadece bilgilendirme yapmakta, çocuk üzerinde davranış yönünden etkisi sınırlanmaktadır. Önündeki iletişim aracından sadece bilgiler aktarılmaktadır. Çocuk şayet aile içerisinde iletişimi çok zayıf olarak büyümüş ise ve böyle de devam ediyorsa bu durum hem çocuk için hem de aile için bir felakete doğru yol açacaktır.

Sonuç olarak tüm bunlar dikkate alındığında ve mevcut şartlar uzaktan eğitim zorunluluğunu mecbur kıldığından yapılması gerekenlerin şunlar olduğunu düşünüyorum. Annesinin ve babasının hem yediklerinden hem içtiklerinden daha anne kamında iken etkilenen ve şekillenen çocuğuyla, ailesi dünyaya geldikten sonra da hem bilgi açısından hem de davranış yönünden ilgilenmek zorundadır. Aksi durum felakettir. Aile buna hazır değilse en kısa zamanda eksikliğini tamamlayacak kültür ve bilgi akışını nesilden nesile devam ettirecektir. Şu inkâr edilemeyecek bir gerçektir ki artık okullardan alınan diplomalar değil insanlar arası iletişimler “İŞ” yapmaktadır. Kısaca aile artık çocuğun hayata hazırlanmasında tek öğretmendir. Hem de her yönüyle.

HAYATI EVE SIĞDIRMANIN Kodları

Allah (c.c.), yarattığı her bir canlının barınması, beslenmesi ve büyümesi için bir “yuva” yaratmıştır. Bu “yuva”lar farklı şekillerde olması yanında, taşınır ve sabit de olabilmektedirler.

“Yuva” kelimesi çok sıcak bir kelime olmakla birlikte, biz insanlar kendi doğduğumuz, büyüdüğümüz, barındığımız ve diğer aile fertleriyle bir araya geldiğimiz bu yerler için çoğunlukla “ev” tabirini kullanıyoruz.

Adı ne olursa olsun bu barınaklar, bizim ve giderek aile fertlerimizin kişiliğini şekillendiren ya da diğer bir tabirle, şekillendirecek mahallerdir.

Açalım:

Tüm dünyayı bir sarmal gibi çevreleyen ve gün geçtikçe de “acaba bitmeyecek mi?” sorusunu sorduran salgın sebebiyle insanlar yuvalarına dönmek, evlerine kapanmak durumunda kalmışlardır.

Hakikati görebilenler için “her bir belanın bir hayra kapı açtığı” gerçeğinden yola çıktığımızda göreceğiz ki, insanların büyük bir kısmı bu salgın hastalık sebebiyle yuvalarının farkına varmışlardır.

Dolayısıyla bu salgın da iyi değerlendirilir ise başlı başına bir hayırdır ve iyi kullanılırsa nice

DOSYA

Emin
ATALAY

hayırların da başlangıcı olacaktır inşaallah.

Evlerin farkına vardığımız göre, ikinci aşama bu farkına varılan evlerin işlevi ve yukarıda söylediğimiz üzere, kişiliğimizi nasıl şekillendireceği ile ilgili olacaktır.

Allah tüm yaratılmışların ve yaratılacakların maliki ve tek hâkimidir. Yine O’nun gönderdiği Kur’an-ı Kerim ise çağlar üstü ve evrensel bir kitaptır. İşte o Kitapta Rabbimiz Musa ve Harun aleyhisselam’a hitaben **“Biz de Musa ve kardeşine: Kavminiz için Mısır’da evler hazırlayın ve evlerinizi namaz kılınacak yerler yapın, namazlarınızı da dosdoğru kılın. (Ey Musa!) Müminleri müjdele! diye vahyettik.”**¹ buyurmaktadır.

Rabbimiz bu emirlerinde evlerin fonksiyonu üzerinde de durmaktadır: Tamamen ailelerin mahremiyetinde bulunan evleri sadece “otel” ve/veya “lokanta” olarak kullanmayın, orada esas olan namaz kılmaktır! Namazdan kasıt ise şeklî olarak “namaz kılmak” yanında, “namazın ikamesi” anlamında Allah’ı zikirdir. Bu zikrin bir yansıması da elbette “eğitim ve öğretim”dir!

Yine Rabbimiz bir başka ayetinde bu hususa, yani eğitim meselesine daha bir vurgu yaparak şöyle buyurmaktadır: **“Allah’ın evlerinizde okunan ayetlerini ve hikmeti anın. Şüphesiz Allah lütuf sahibidir, haberdardır.”**²Bu ayet

öncesi ayetlere baktığımızda muhatapların “ehl-i beyt” de denilen peygamberimin aile efradı olduğu anlaşılacaktır. Peygamberimin aile efradının bu ayetlere muhatap olması, verilen emir ve tavsiyelerin diğer Müslümanlara şamil olmayacağı manasına gelmiyor! Dolayısıyla evlerimizin bir “mekteb” olması, anlıyoruz ki, ilahi bir tavsiyedir. Rabbimiz bu hususa özellikle dikkatlerimizi çekmiştir.

Ve bu ayetlerin muhatabı olmak hasebiyle günümüze ve “ne yapabiliriz?” sorusuna gelelim!

Bu sorunun cevabı hiç de zor değil. Öncelikle evlerimizde ve mümkünse herkesin bir araya geldiği ve genelde hafta sonlarına tekabül eden cumartesi veya pazar günleri kahvaltı ya da akşam yemeklerinde³ mutlaka ve öncelikle televizyonlar kapatılmalıdır. Çünkü bir araya gelinen bu zamanlarda televizyonun açık olması, nadiren oluşan birlikteliğin televizyonda kaybolmasına sebebiyet vermektedir; halbuki bu zaman dilimi aile fertlerinin muhabbet anı olmalıdır, bu hale getirilmelidir.

İkinci olarak herkese hitap eden bir eserin seçilmesi çok çok önemlidir. Bu hususta tavsiyemiz “Riyaz’us Salihin” isimli muhteşem ve muhalled eser olacaktır. Bu eserin okunması yuvalarımıza ayrı ve özel bir bereket getirecektir. Düşününüz ki, henüz bir sabi olan Peygamberim sütannesinin henüz evine dahi varmamışken, üzerinde bulunduğu merkebe ve bilahare sütannesinin evine bereket getirdiyse, sözlerinin evlerimizde yankılanması da hiçbir şeye sebep olmamış görünse dahi en azından bu berekete sebebiyet verecektir. Ayrıca unutmayalım; evlerimizde bu muhalled eserin okunmasıyla yavrularımız bu hadisleri

“anlamıyor” görünseler de, kulakları hadis-i şeriflerin güzellikleriyle dolacaktır. Şunu da beyan edelim ki, her bir hadisin okunması esnasında, zikrolunacak salavatlar da yine yuvalarımızın bereketlenmesine vesile olacaktır. Sadece ve yalnızca bu fayda bile yeterli değil midir?

Üçüncü mühim husus “zaman” ya da diğer anlatımla “süre” konusudur. Okunacak eser ne kadar akıcı ve kolay anlaşılır da olsa, yapılacak mütalaa 20 bilemediniz 30 dakikayı geçmemelidir. Unutmayalım esas ve efdal olan “ibadetin az da olsa devamlı” olanıdır.

Dördüncü husus ise dersin dinlenmesi sebebiyle iştirak eden aile fertlerinin ödüllendirilmesidir. Bu ödüllendirme zaman zaman “maddi” olabilir. Ama mutlaka her ders sonrası, dersi dinledikleri ve muhabbete iştirak ettikleri için her bir yavruya ayrı ayrı teşekkür etmek dolayısıyla onları taltif etmek gereklidir ve bu husus mühimdir.

Bundan sonra yapılması gereken ise kavli ve fiili duayı arttırarak, bu bereketin neticelerini beklemektir.

1 Yunus Suresi, 10/87. Ayet

2 Ahzab Suresi, 33/34. Ayet

3 Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, aile fertlerinin hepsinin bir araya geldiği nadir zamanlardan birisi de yemek saatleri ve dolayısıyla sofraya (yemek masası) başlarıdır. Buradan bir başka acı gerçeğe daha gelmek zorundayız: Maalesef günümüzde bazı evlerde fertler yemekte dahi bir araya gelememektedir. Dolayısıyla öncelikle bu birlikteliğin sağlanması için bir çaba ve çalışma içine girilmeli, bu sağlanmalıdır.

ZEKERİYA ERDİM – SALİHA ERDİM:

“ Gerçek eğitim, herkesin kendisini iyi bir birey, iyi bir kul haline getirdiği eğitimidir. ”

İKRA: Söyleşimize şöyle bir soruyla başlayalım; bilindiği gibi aile, çocuklar başta olmak üzere aile bireylerinin yetiştiği, geleneksel değerlerini aldığı, annenin babanın dinî ve ahlâki değerleriyle donandığı bir yuvadır. Ama günümüzde ailedeki çocuklar, bireyler her ne kadar aynı evin içinde olsalar da internet, bilgisayar, televizyon ve sosyal medya gibi etkenlerle gönül ve zihin dünyaları annenin babanın yönlendirmesinden çok dışarıya daha açık. Bu durumu nasıl yorumlamak ve nasıl bir tavır sergilemek gerekir.

Zekeriya ERDİM: Müsaadenizle önce ben birkaç hususa dikkat çekeyim ve genel bir bakışı da ortaya koymaya çalışayım.

Birincisi; aile bu gün konut ya da ev denilen, geçmişte ise mesken, yani iskân edilen, huzur ve sükûn bulunan yer olarak tarif edilen yapıdır ve bu yapı sadece fiziki bir yapı değildir. Aynı zamanda

kültürel bir yapı, sosyal bir yapı, ahlâkî bir yapıdır. Bunların yanında daha pek çok farklı yönleri de vardır. Dolayısıyla aynı çatı altında bulunuyor olmak, hakkıyla aile olmak anlamına gelmiyor. Fiziki beraberliğe, sosyal beraberliğe, kültürel beraberliğe de ilave etmeliyiz ki, bu birliktelik aile olsun, aile tanımına uygun olsun.

İkincisi; salgın dönemi bazı şeyleri biraz daha gündeme getirdi, farkındalık oluşturdu ama salgından bağımsız olarak zaten altını çizmemiz gereken bir husus var. Ana rahminden mezara kadar devam eden eğitim, öğretim, terbiye süreci içinde evler, aileler okullardan; anneler babalar öğretmenlerden daha önemlidir. Ben âcizane özel okul kurucu yöneticiliği yaptım, veli toplantılarında tekrar tekrar bunu hatırlatıyordum. Diyordum ki, “biz dünyanın en iyi okulu olsak, öğretmenlerimiz de dünyanın en iyi öğretmenleri olsalar bile, hiçbir okul evin-ailenin yerini tutmaz, hiçbir öğretmen

de annenin-babanın yerini tutmaz. Dolayısıyla eğitim okulda başlayıp okulda devam etmesi gereken bir süreç değil, ailede başlayıp okulda ve toplumda devam etmesi gereken bir süreçtir; bunun farkında olun, anneler babalar olarak da sorumluluklarınızı kuşanın, görevinizi yerine getirin.” Şimdi bu biraz daha net bir ihtiyaç haline geldi. Bunun temel gerekçesi de şudur: İnsanın oluşma gelişme safhasını biz on bir basamaklı bir merdivene benzetiyoruz; giderek hem yükselen, hem daralan bir merdiven olarak düşünün. Birinci basamak ikinci basamaktan, ikinci basamak üçüncü basamaktan, yani bir önceki basamak bir sonraki basamaktan daha önemlidir. Ne açıdan? İnsanın aklına, ruhuna, bedenine etkisi; benliğinin, kimliğinin, kişiliğinin oluşumundaki katkısı bakımından. Bu nedenle bir önceki safha bir sonraki safhadan daha önemlidir. Dolayısıyla son safhayı yok bile sayabilirsiniz, etkisi o kadar az. Bu açıdan bakıldığında birinci safha eş seçimi safhası, ikincisi evlenme, üçüncüsü dölleme, dördüncüsü hamilelik, beşincisi doğum, altıncısı bebeklik, yedincisi çocukluk, sekizincisi ergenlik, dokuzuncusu gençlik, onuncusu yetişkinlik, on birincisi yaşlılık safhası. Giderek etkisinin azaldığını da hesaba katacak olursak, insanın benlik, kimlik, kişilik oluşumunda birinci derecede etkili olan kurum ailedir. Profesör Kemal Çakmaklı'nın şöyle bir sözü vardı: Çocuk dünyaya gelip “ingaaa” dediği zaman, beş önemli safha geride kalmış olur.

Evimiz bizim küçük devletimizdir

Bu sorunuzun cevabını şununla bitireyim; bu bakış açısıyla ben âcizane diyorum ki, evimiz küçük devletimizdir. Küçüklüğü kemiyet açısından, keyfiyet açısından değil. Keyfiyet açısından bir evi, aileyi idare etmekle bir ülkeyi, toplumu idare etmek arasında fark yoktur. Kemiyet açısından vardır, keyfiyet açısından yoktur. Öyleyse evimizi bir devleti yönetir gibi yönetmemiz; içinde eğitimin de, sağlığın da, ekonominin de, güvenliğin de ve diğer şeylerin de olduğu bir yapı gibi düşünmemiz; devlet ve toplum yapısının çekirdeği, tohumu gibi düşünmemiz ve ona göre organize etmemiz gerekir.

İKRA: Hocam çok güzel bir çerçeve çizdiniz, çok kıymetli değerlendirme ve tespitlerde bulundunuz. Bu noktada yani ailelerimizde, ev-

lerimizde olması gereken ile olan arasındaki durumu Saliha Hanım nasıl değerlendirir ve neler söylemek ister?

Saliha ERDİM: Biz toplum olarak ne yazık ki çocuklarımıza gelecek öngörüsü olarak, hayal olarak, ideal olarak iyi bir meslek, iyi bir para kazanmak ve iyi bir hayat standardı sağlamanın dışında bir şey veriyor değiliz. Bütün annelerin babaların zihninde dinine, diyanetine, milletine, devletine faydalı olsun cümlesi var; ama bu o kadar arka planda kalıyor ki, okulda notu düşük olan bir çocuğa annesinin verdiği tepkiye, sınıfta arkadaşıyla kavga etmiş bir çocuğa babasının verdiği tepkiye bir bakın! Hayatın içerisinde hayata teğet bile geçemeyecek, ya da ancak teğet geçebilecek bir değerler çocukta oluşmadığı çok açıktır.

Bizdeki ailelerde bir defa yetişkin eğitimi yok. Bu salgın döneminde de ailelerimiz mektebe dönüşmedi; sadece çocuklar tarafından ders yapıldığı, anne babaların çocukların daha iyi ders yapabilmesi için seferber olduğu, bu gerçekleşmediğinde de krize girdiği bir ortam var. Şu anda salgın nedeniyle evlerde bir arada oluş zamanı o kadar çok patlamalara, o kadar çok krize sebep oldu ki aslında... Çünkü birbirimizle geçinmeyi bilmiyoruz. Beyefendi kardeşlerim dışarıda 7/24 işkoluğim diyor, eve geliyor sohbet yok, muhabbet yok... Günümüzde annelerin babaların, kendi anne babalarından aldıkları değerlerin üzerine bir şey koymadan, bazı programları dinleyerek, bazılarını takip ederek kendilerini eğittiklerini zannediyorlar. Arada bir iki kitap okuduklarında da kendilerini eğittiklerini zannediyorlar. Ben aile sorunlarında şunu görüyorum; herkes karşısındakinin değişmesini istiyor. Çünkü karşısındakinin davranışının kendi canını yaktığını, kendisine haksızlık ettiğini düşünüyor, ama kendisine bakmıyor. Kendi rahatından, kendi konforundan vazgeçmeden ve çevresindeki herkesi siz benim için varsınız, anlamına gelecek ithamlarla ya da baskılarla yönetmeye çalışan bir anlayış ve tarz sergiliyor.

Her an Allah'ın canlı yayınında olduğumuzun bilincinde olmayız

O zaman sohbet olmazsa, muhabbet olmazsa, bizim Allah'a kul olmak gibi bir derdimiz olmazsa bu aileden nasıl dindar evlatlar çıkacak? Bizim her an Allah'ın canlı yayınında olduğumuzu fark

ederek, algılayarak ve bu bilinçle hareket etmediğimiz sürece çocuklarımızın zihnine bizim yapıp ettiklerimiz bir görgü olarak giriyor. Annem böyle yapıyordu, babam şöyle yapıyordu, bizim ailede ilişkiler şöyle olur, böyle olur... Çocuk şahit olarak, davranış olarak işin içine giriyor. Çünkü çocuk önce pasif bir gözlemci olarak bu davranışlara şahit oluyor, ama biraz daha akıl olgunluğuna ulaştığında artık bir davranışa tepki göstererek veya tepki alarak olayların içerisine dâhil oluyor.

Şimdi çocuklara Peygamberi seviyor musunuz diye sorsanız, seviyorum der. Neyini seviyorsa diye sorsanız, herhalde bir açıklamada bulunamaz veya çok az bir açıklamada bulunur. Peygamber'i (sav) sevmekten dini anlatmak, dini sevdirmek mümkün değildir. Kitabı sevdirmek, Rabbimizi sevdirmek mümkün değildir. Çünkü O (sav), hayatın içindeki en sağlam örneğimizdir, en sağlam modelimizdir. Günümüzde çocuklar ister istemez dijital ortamdan çok etkileniyorlar. Orada o kadar cazip şeyler var ki ve çocuk evde o kadar mutsuz ki, kendisini mutlu edecek, kendisini eğlendirecek, kendisinin güzel zaman geçirmesini sağlayacak o mecralara âdeta kayıyor. Anne baba oradan çık diyor; peki çıksa ne vadediyorsun? Çıksa çocuğa alternatifin ne? Sürekli bağırın, su ratı asık bir baba mı? Sürekli çocuğun dersleriyle ilgilenen ve illallah dedirten bir anne mi? Kendi aralarında sürekli kavga eden bir kardeş iletişimi mi? Hobi yok, birlikte ailece paylaşımlar yok... O zaman bu çocukların başka seçenekleri de yok. Sosyal medyada kaybolmamak için ellerinde onlara sunulmuş daha iyi bir alternatif yok. Çocuklarımızı Allah'a has kullar olarak yetiştirebilecek dert ve dava sahibi olmamız sözde kalıyor. 24 saatin içindeki 12 saati aktif olarak değerlendirdiğimizi düşünecek olursak, bu aktif sürenin içinde saatin çeyrekte biri kadar dini söylemi ya söylüyoruz ya söylemiyoruz; kalan sürenin tamamı tertip, düzen, okul, ders ile geçiyor. Buradan nasıl bir sonuç çıkabileceği tahmin edilebilir.

En stratejik alan olan aile hayatına hazırlıksız giriliyor

Zekeriya ERDİM: Sorularınızda var mı yok mu bilmiyorum ama müsaade ederseniz buraya ilave edilmesi gereken önemli bir husus var. İki temel zaafımız var. Bunları kısaca özetlemek istiyorum.

Birincisi; anneler babalar aile hayatına hazırlıklı girmiyorlar. Yani anne olmak için, baba olmak için, eş olmak için sistematik bir eğitimden geçmiyorlar. Başka alanlarda harcanan eğitim ve öğretimle ilgili emekler, bu alanda harcanmıyor. Ne ailede böyle bilinçli bir hazırlık çalışması var, ne okulda var, ne hayatta var. Başka alanlarda formasyon sahibi olmadan iş yapmıyor ve yaptırmıyoruz; ama en önemli alana, en stratejik alana en hazırlıksız giriyoruz.

İkincisi; sondan baktığımızda görüyoruz ki, bazı çocuklar, anneleriyle babalarıyla, daha çok da babalarıyla bir arada olmaktan hoşnut değiller. Yani keşke eve gelme, keşke başka yerde olsa dedirtiyor. Çünkü beraber geçirdikleri süre memnun, mesut, bahtiyar olacakları bir süre değil. Yol bilmiyor, yordam bilmiyor, ben babayım öyleyse benim dediğim olur, ben anneyim öyleyse benim dediğim olur mantığıyla çocukların dilinden anlamayan, halinden anlamayan, bodoslama üzerlerine giden, baskı altına alan, döven, söven bir anne baba profili sergiliyorlar. İstisnalarını tenzih ederiz ama genel manzara bu. Maalesef anneler babalar çocuklarının olmasını istedikleri hali, yani hayırlı evlat olsun, iyi Müslüman olsun gibi şeyleri, büyük oranda kendi şahıslarında iyi temsil ve tebliğ edemiyorlar. Çocuk daha çok görerek, yaşayarak öğrenir. Görerek yaşayarak öğrendiği şeyler ise onun hoşnut olduğu şeyler değil. Hatta ailede başlayıp toplumda devam eden çelişkiler yüzünden bugün dindar ailelerin çocukları deizm vadisine akıyorlar.

Çocukların kim olacaklarına değil, ne olacaklarına yatırım yapıyor

Bir önemli zaaf da, Saliha Hanım az önce bir yönüne vurgu yaptı, çocuklarının sadece derslerinin, ödevlerinin peşine düşen anne baba profilidir. Oradaki en temel zaaf da şu ki, maalesef bu sadece ailenin değil, okulların da, toplumun da sorunudur; çocukların, gençlerin ne olacaklarına yatırım yapılıyor, ama kim olacaklarına yatırım yapılmıyor. Yani sınava hazırlanıyorlar ama hayatta hazırlanmıyorlar. Sınavda yüksek not, yüksek puan almak için, tabiri caizse emanet bilgiler hafızaya kaydediliyor, işi bitince çöpe atılıyor. Sınav bitti, öğrenme de bitti. Kalıcı öğrenme gerçekleşmiyor. Çocukların doktor olmasıyla ilgileniyorlar,

avukat olmasıyla ilgileniyorlar, mühendis olmasıyla ilgileniyorlar; ama kimin doktoru-avukatı-mühendisi olacak ve kimin değirmenine su taşıyacak, kimin ekmeğine yağ sürecektir, bununla ilgilenen yok. Ailelerde de yok, okullarda da yok.

Oysa biz görüyoruz ki yolsuzlukları, hırsızlıkları, ahlâksızlıkları bizzat yapanlar, organize edenler arasında üniversite mezunu, hatta yüksek lisans, doktora yapmış adamlar bile var. Yani tahsil başka bir şey, terbiye başka bir şeydir. Dolayısıyla çocukların, gençlerin tahsiliyle ilgilenildiği kadar terbiyesiyle ilgilenilmiyor, yatırım yapılmıyor.

İKRA: Yapmış olduğunuz bu tespit ve değerlendirmelerinizle aslında sormak istediğimiz birçok sorunun cevabını biz sormadan sizler vermiş oldunuz. Şöyle bir soruyla devam edelim: Konuya çocukların eğitimiyle girdik; ama aile eğitimi, sizlerin de vurguladığınız gibi, sadece çocukların eğitimi ve resmi öğretim süreciyle sınırlı olmayıp, bütün aile bireylerini ve hayatın her dönemi ve alanını kapsıyor. Bu anlamda aile bireyleri, kendi eğitimleri için nasıl bir yol takip etmeli,

li, nelere dikkat etmeli ki hem çocuklar, hem anne babalar hayatın her alanına temas eden eğitim ve gelişimlerini sürdürsünler?

Saliha ERDİM: Bir insanın doğru davranabilmesi için sağlıklı bir psikolojiye sahip olması gerekir. Depresyonda olan, fobileri olan, panikleri olan ya da ağır hastalıkları olan şahısların sağlıklı davranmalarını bekleyemeyiz. Bunun yanında kendi çocukluğunu geçirdiği ailesinin yanında yoğun değersizlik duyguları içerisinde büyütülmüş, böyle hissetmesine sebep olacak bir tarz içinde büyütülmüş insanlar, aşırı sevgisizlikten, aşırı ilgisizlikten kaçış evliliği yapıyorlar. Annemle, babamla o kadar mutsuzdum ki; daha iyi olur sandım diyorlar. Ortam o kadar kötüydü ki, evlilik daha iyi olur sandım diyorlar. Şimdi değersizlik, yetersizlik, özgüvensizlik, kendini sevmeme, cinselliği ve cinsiyetini sevmeme duygusunu yenmeden ve

ailede yaşadığı travmaların terapisini yapmadan bu şahsın normal bir iletişim içinde olması çok zor.

Dolayısıyla ilk önce insanların kendi çocukluklarında yaşadıkları, cinsel taciz olabilir, fiili ve sözlü şiddet olabilir, aşırı değersizleştirme ve aşırı eleştirme olabilir, bu yönlerinin tedavi ve terapi edilmesi gerekir. Mesela hanımefendinin birisi diyor ki, ben annemin ve babamın eleştirilerinden sonra kendimi o kadar kötü hissediyordum ki, ey Allah'ım, senin hikmetinden sual olunmaz ama benim gibi birini niye yarattın acaba? Yer yarılacak da, içine girsem ve insanlar benden kurtulsa, diyordum diyor. Eşim beni istediği zaman, bu adamın aklından zoru mu var, benim gibi birini nasıl istedi acaba diye düşündüm diyor. Şimdi bu insan eve gelecek, aile olacak, bir eş profili çizecek, bir rolü-sorumluluğu olacak ve daha sonra anne olup çocuklarını yetiştirecek. Böyle bir evde, ailede hu-

zurlu bir ortam, sağlıklı bir ilişki ve iletişim beklenecek.

Diğer taraftan karışısına bir eş çıkıyor, olağanüstü iyi bir insan. Yani iyi bir insanda bulunabilecek bütün özellikler var. Ama hanımefendiye yaptığı iyilikler, onun

nezdinde sadece bir bardağın dibini örtüyor. Hanımefendinin beklentileri, ihtiyaçları o kadar çok ki, beyefendinin yaptıkları ona yetmiyor. O zaman da eşim beni anlamıyor, eşim beni sevmiyor, eşim bana değer vermiyor, diyor. Hâlbuki asıl anlamayan kendisi.

Aynı şekilde doğumda annesiyle göbek bağına kesmiş, ama hala duygusal göbek bağına kesememiş erkekler var. Bunlar anneleri ne derse onu yapıyorlar. Çocuklarına ait planı programı da, eşiyile olan hukukunu da, ne zaman gidip gelececeklerini de, nereye gidip gitmeyeceklerini de, ailesiyle ne zaman ve nasıl görüşeceklerini de, nereye ne harcayacaklarını da annesi belirliyor. Eşine diyor ki, annem memnun değil senden, dolayısıyla benim memnun olmamı bekleme. Hâlbuki ben görüyorum, pırlanta gibi biri ve kendisini parçalıyor onlara yaranmak için. Ama mümkün

değil, ağzıyla kuş tutsa bile annesi sorun. Anne çocuğunun aklının, müstakil bir yetişkin aklı gibi çalışmasına müsaade etmiyor. Kendisi yetişkin bir birey olmuş, zekâsı gününbirlik işleri yapmaya, çok fazlaca akıl, koordinasyon gerektirmeyecek işlerde çalışıp para kazanmaya yetiyor, fakat sorumluluklarından zerre kadar haberi yok. Burada zekâ ile akıl arasında ciddi bir aç farkı var ve o kişi kendi yaşının olgunluğuna paralel bir akıl olgunluğu taşıyor. Borçtan asla kurtulamıyor, elindeki parayı nereye harcadığı belli değil. Hatayı görüyor, bir daha yapmayacağım diyor, bir süre sonra tekrar yapıyor, çünkü öğrenme özürü.

Eşler hem kendi haklarını, hem de eşinin haklarını iyi bilmeliler

Ondan sonra ne yapılacağı ile ilgi olarak kısaca şunları söyleyeyim. Eşlerin her biri kendisine şu iki soruyu sormalıdır: Ben nasıl davranırsam, ne yaparsam Rabbimin hukukuna göre doğru olur? Peygamber Efendimiz (sav) benim yerimde olsaydı ne yapardı? Dolayısıyla bir kadın erkek psikolojisini iyi bilmeli. Erkeğin aile içindeki hakkını, hukukunu, sınırlarını iyi bilmeli. Kendisinin hakkını hukukunu sınırlarını da iyi bilmeli. Hanımefendi eşini haftada bir arkadaşlarıyla görüşmeye göndermiyor. Hakkı yok böyle bir şeye. Eşi halı sahada maç yapar, arkadaşlarıyla bir kafeteryada kafa dağıtır... Onun da ihtiyacı var böyle bir şeye. Ama hanımefendi, hayır gitmeyecek diyor. Niye? Ben sıkılıyorum, bunalıyorum. Sıkılıyorsan başka çözümler üret! Eşinin hakkını gasp ederek kendine oradan yeni bir alan açmaya hakkın yok. Evde olduğunda da zaten tartışmaktan o zamanı iyi değerlendiremiyorlar.

Dolayısıyla insanların önce birey olarak karşısındakine eziyet anlamına gelecek davranışları varsa bunları geri çekmeleri ve kendilerini Allah'ın razı olacağı konuma yükseltebilmeleri için karşısındakine sen düzeleceksin, sen hatalısın diyerek değil, ben ne yaparsam iyi bir eş olurum, ben ne yaparsam Allah benim yaptıklarımın razı olur ve Peygamber Efendimizi (sav) modellememe uygun olur diye düşünerek bireysel eğitimini sürdürmesi lazım. Bunun için hadis-i şerif eğitimi, Kur'an eğitimi, kendisinin ilgi alanlarıyla ilgili eğitim alması, kurslara gitmesi, okul bitirmesi, yani başkalarının alanına müdahale etmeden, kendi gelişimiyle ilgili

alanı, kendi kabını doldurabilmesi lazım. Gerçek eğitim, herkesin kendisini iyi bir birey, iyi bir kul haline getirmesi gereken eğitimidir. Ondan sonra karşılıklı iletişimler başlar ki, İmam Gazali hazretlerinin dediği gibi doğru ağacın gölgesi de doğru olur.

Ondan sonra da çocuklarımızla ilgi ne yapabiliriz? Çocuk yaş dönemi özellikleri bilinecek, çocuk psikolojileri bilinecek, kendilerinin iyi bir anne olabilmeleri için gerekenler bilinecek. Mükemmel bir anne olmak söz konusu değildir; Allah'ın böyle bir beklentisi yok, çocukların böyle bir şeye ihtiyacı da yok. Sadece sevecen, kendini seven, küçük şeylerden mutlu olabilen, kendisini değerli gören, karşısındakini de seven, onlara da değer veren kalite bir insan olma derdi olmalı. Bu olursa, Allah'ın izniyle diğer eğitim faaliyetlerinin de olacağı kanaatindeyim.

Zekeriya ERDİM: Ben birkaç ilave yapayım. Saliha Hanım'ın yayımlanmış iki kitabı var. Birincisi, Kendime Yardım Etmek İstiyorum. İkincisi, Eşimi Anlamak İstiyorum. İkinci kitapla beyefendilerden biri ya da hanımefendilerden biri muhatap olduklarında şöyle bir ifade kullanıyorlar: Götüreyim de bizim hanım / bizim bey bunu bir okusun, beni anlasın. Yani ben okuyayım da onu anlayayım demiyor, kendisinden başlamıyor. Böyle bir temel sorun var. Bir diğer husus, yetişme tarzından, örften, adetten kaynaklanan ön kabuller var. Normalde akli başında bir insanın, akli başında bir Müslümanın olaya şöyle bakması gerekir: Bir konuda doğru, senin dediğin ya da benim dediğim değildir; o işin aslı, esası ne ise odur. Biliyorsak ona göre amel ederiz, bilmiyorsak bilene danışırız ya da kaynağına ulaşır öğreniriz. Yani bana göre değil, sana göre değil, olması gerekene göre hareket ederiz ve orda birleşiriz. Ama öyle olmuyor. Daha çok da erkekler, aile reisi olmanın verdiği avantajı da kullanarak, benim dediğim doğrudur diyerek olaya bakıyorlar. Anne de çocuklarına karşı ben anneyim, öyleyse benim dediğim doğrudur diye bakıyor. Bazı anneler, çocuklarına, evlendikten sonra da aynı müdahaleyi yapmaya devam ediyorlar.

Otel kurar gibi aile kurulmaz

Dolayısıyla aile hayatında eş olma açısından, anne olma açısından, baba olma açısından, akra-

ba olma açısından hak nedir, hakikat nedir, doğru nedir, olması gereken nedir? Kimse kolay kolay bunun peşine düşmüyor. Esasen bu konuda ortaya konmuş efradını câmi, ağıyarını mâni bir tanım da yok. Bir şirket nasıl kurulur ve yönetilir bütün detaylarıyla var. Bir vakıf nasıl kurulur ve yönetilir, bir parti nasıl kurulur ve yönetilir, bütün detaylarıyla var. Ama iyi bir aile; işte aile budur, denilecek bir aile, işte eş, işte anne, işte baba diyebileceğimiz bir yapının çerçevesi nedir, temel ilkeleri, prensipleri nelerdir? Biri bunu öğrenmek istese, bir çuval keçi boynuzu çiğnemesi lazım aradığını bulabilmesi için. Yani draje haline getirilmiş, süzme bal gibi temiz, saf bir aile tanımına ihtiyaç var. Şirket kurar gibi, otel kurar gibi aile kurulmaz. Ekonomik öncelikli aile kurulmaz.

Örnek olarak söylüyorum, çoğunlukta bu var, zâhiren aile, ama herkesin kesesi ayrı. Hanımefendi çalışıyorsa eğer, beyefendinin kesesi ayrı, hanımefendinin kesesi ayrı. Birbirlerinden bilgi sakladıkları gibi para da saklıyorlar, başka şeyler de saklıyorlar. Benim hakkım hukukum nerede başlar, nerede biter? Bu sorunun cevabını ya bilmiyorlar, ya da işlerine gelmediği için uygulamıyorlar. Sonuç olarak konumuz eğer evi, aileyi, aynı zamanda bir mektebe, bir medreseye, bir eğitim kurumuna dönüştürmekse, çocuklar ve gençler açısından da, yetişkinler açısından da, o sürece etki eden unsurların ıslah edilmesi lazım. Sosyolojisiyle, psikolojisiyle, ekonomisiyle, ahlâkıyla, anlayışıyla, yaşayışıyla ailenin bir bütün olarak hem tarif edilip tanımlanması hem de uygulanabilir hale gelmesi lazım. Toparlarsak şunları söyleyebiliriz:

Birincisi; insanların duygularını, düşüncelerini, davranışlarını belirleyen şey inançlarıdır, benimzedikleri değerler sistemidir. Bu değerler sisteminde arıza varsa bu, duygulara, düşüncelere, davranışlara da yansır. Öyleyse değer ölçülerimizin, dünya görüşümüzün, insana, eşyaya, mala mülke bakışımızın sahih olması lazım. Allah'ın tarifine, tanımına uygun olması lazım. Bizi var eden Allah, nasıl bir hayat yaşarsak dünyevi ve uhrevi yönden kazançlı çıkacağımızın da tarifini, tanımını yapmış. Bunun güncellenip ortaya konulması ve ona göre aile olunması lazım. Mesela bir resmi nikâh, bir dini nikâh ikilemimiz var halen maalesef; bu ayrı bir sorun ama dini nikâh diye tanımlanan ahit, akit

gerçekleştirilirken kullanılan bir cümle var; Allah'ın emri, Peygamberin sünneti üzere birbirlerine söz vermek. O zaman ilk ödevimiz, aile hayatı konusunda Allah'ın emri, Peygamberin sünneti nedir bunun öğrenilmesi olmalı ve bu değerler sisteminin ortaya konulması sağlanmalı. Sonra herkes tavrını ona göre ölçsün. Ben de eşimi ona göre ikaz edeyim, eşim de beni ona göre ikaz etsin.

Bir konuda sonuç almak için önce yüreğimizi, sonra emeğimizi ortaya koymalıyız

İkincisi; mü'min kullar için hayatın bütün alanlarında geçerli olan bir şey var: İki günü bir olan ziyandadır. Bugün dünden, yarın bugünden daha iyi olmamız lazım. Öyleyse ben hem kendimin, hem eşimin, hem oğlumun ve kızımın, varsa gelinimin ve damadımın, her bakımdan, bugünün dünden, yarının bugünden daha iyi olması istikametinde hem hedef göstermeliyim, hem teşvik etmeliyim, hem de desteklemeliyim. Mesela Saliha Hanım'ın aile konusunda, başta kendisi için, sonra başkaları için, aldığı eğitimleri başlıklar halinde saymaya çalışsam bile bir kısmını hatırlayamam. Çarşaf gibi bir liste oluşur. Ama hatırladığım bazı fotoğraf kareleri var. Biz altı çocuklu bir aileyiz; biri yedeğinde, biri kucağında, biri karnında seminerlere, sohbetlere, konferanslara, panellere, açık oturumlara gittiğini hatırlıyorum. Diğer taraftan çocuklardan birini ayağında sallıyor; biri yanında başını okşuyor; biri öbür tarafta oynuyor, ara sıra onunla iletişim kuruyor, yönetiyor; biri de karnında. Bununla birlikte yan tarafında sehpanın üzerinde bir kitap var, fırsat buldukça da onu okuyor. Böyle fotoğrafları da ben hatırlıyorum. Dolayısıyla bir konuda samimiyetle sonuç almak istiyorsak, mesafe kat etmek istiyorsak önce yüreğimizi, sonra emeğimizi ortaya koymamız lazım. O niyet ve gayret içinde olmamız lazım. Şu anda aile hayatı içinde annelerin, babaların büyük bir çoğunluğunun böyle bir derdinin, davasının, gündemlerinin olduğunu sanmıyorum.

Saliha ERDİM: Sözde, düşünce olarak var. Gerçekten daha iyi bir pozisyonda olmak istiyorlar. Ama şöyle bir handikapımız var bizim; piyasada çok kitap var, pek çok kimse fikir üretiyor, eser üretiyor... Ne yapılması gerektiği hakkında var da, nasılı hakkında bilgi çok yok. İnsanların kuracağı bir cümleye, bir metoda, bir davranış biçimine ih-

tiyaç var. Soruyor mesela; oğlum bana şu konuda bir soru sordu, ne demem gerektiğini biliyorum ama nasıl demem gerektiğini bilmiyorum, bu konuda bana yardımcı olur musunuz? Dolayısıyla bizim “nasılına” dair hem kendimiz bilmemiz, hem de çocuklara bunu öğretmemiz gerekiyor.

Zekeriya ERDİM: Unuttuğum bir şeyi kısaca ifade edeyim; biz kullandığımız ütü, çamaşır makinesi gibi sıradan cihazların bile kullanma kılavuzuna bakıyoruz. Cihazı tanımaya ve o bilgiye göre onu kullanmaya çalışıyoruz. Aynı şekilde insanın da kullanma kılavuzu var. Erkek kadın fitratını, kadın erkek fitratını mümkün mertebe tanıyor, biliyor olmalı. Çocuğun yaş ve dönem özelliklerini, gencin yaş ve dönem özelliklerini tanıyor, biliyor olmalı ki ona uygun davransın. İlaveten genel karakteristik özellikleri benzese bile bütün kadınlar aynı değildir, bütün erkekler aynı değildir. Bütün çocuklar, bütün ergenler, bütün gençler, bütün yetişkinler, bütün yaşlılar da aynısının tıpkısı değildir. Herkes ayrı bir fitrat üzere yaratılmış. Yani ben altı çocuk babası olarak falan oğlumun, falan kızımın kişisel özelliklerini de tanıyor ve biliyor olmalıyım. Genel anlamda cinsiyet özelliklerine, yaş ve dönem özelliklerine ilaveten özel anlamda onun kendi fitratına dair de bir tanıma ve bilme seviyesine ulaşmış olmam lazım ki ona uygun davranabileyim.

İnsan çok kapılı saray gibidir

Yani bir yanda genel anlamda çocuk tanımı, öte yanda o çocukların içinde Ayşe'nin, Fatma'nın, Ahmet'in, Mehmet'in ayrı ayrı tanımı. Hatırlarsınız, İstanbul'un fet-

hiyle ilgi Fatih Sultan Mehmet'in hazırlık döneminden bahsedilirken anlatılan bir şey vardır: Kendi kendine yüksek sesle düşünüyor, söyleniyor Fatih Sultan Mehmet. Diyor ki: Oğlum Mehmet, Bizans'ı avucunun

içi gibi tanıyorsun, biliyorsun, Bizans senin içinde, ama sen hala onun dışındasın. Yani fethetmeye hazırlandığı İstanbul'u avucunun içi gibi tanıyor ve biliyor. Biz evimizdeki oğlumuzu, kızımızı bile

avucumuzun içi gibi tanımıyoruz. Tanımadığınız zaman da hangi kapıdan gireceğinizi, hangi zile basacağınızı bilmiyorsunuz. İnsan çok kapılı bir saray gibi, kilidini bilmen lazım, anahtarını bulman lazım, onu açman lazım. Bir kapıdan giremiyorsan öteki kapıdan girmen lazım. Dolayısıyla eğitimci tabiriyle ifade etmek gerekirse, eş olmak, anne baba olmak hem bir pedagojik formasyon gerektiriyor, hem de kişiye özel bir bilgiyi ve bilinci gerektiriyor. Bunu evlenmeden önce yapamamışlarsa, evlendikten sonra bir an önce telafi etmeleri lazım.

İKRA: Birden fazla kişinin olduğu yerde bazı anlaşmazlıkların çıkması doğal, hatta kaçınılmaz oluyor. Aile kurumu da bu gerçeğin dışında kalmıyor. Şimdi sizler hem eğitimci, hem aile danışmanlığı sıfatlarınızla bu konulara çok daha yakından vakıfsınız. Günümüzde aile içinde daha çok hangi konularda problemler yaşıyor ve bu problemler nasıl aşılmalı?

Salih ERDİM: Şikâyet konularını ağırlıklı olarak birkaç başlık altında toplayabiliriz. Hanımefendiler tek olarak geliyorlar ve diyorlar ki, benim çocuklarımla ilgili sıkıntılarım var. Çocuklarıma karşı sabırsızım, onlara kızıyorum, hatta bazen şiddet uyguladığım oluyor ve onlarla birlikte ağladığım oluyor. Çocukların da şöyle şöyle sıkıntıları var, bu nedenle çocuklarımla ilgili yardım almak için geldim diyor. Bütün bu şikâyetleri dinliyorum ve eşinizle aranız nasıl diyorum, çünkü asıl sıkıntı oradan çıkıyor. Sıkıntıların kaynağını sıralayacak olur-

sak; birincisi şahsın farkında olamadığı ama kendisinin sorunlu olduğu durumlar. İkincisi, eşleriyle olan iletişim çatışmaları. Üçüncüsü çocuklarıyla olan iletişim çatışmaları. Dördüncüsü de gelin kayıvalide çatışmaları. Bunun

yanında hanımefendinin annesinin dâhil olduğu çatışmalar da var ama bunlar daha azınlıkta, ağırlıklı olarak kayıvalide ile ilgili sorunlar var.

Evlenirken dini bir hayatımız olsun, güzel bir pay-

laşımımız olsun gibi idealist söylemlerle evleniliyor, ama evliliğin ilk günlerinden itibaren bakıyorsunuz ki bu hiç olmuyor. Verilen sözler tutulmuyor, biz söyleyiz böyleyiz denilen şeylerin tam tersi ortaya çıkıyor. Başlangıçta görülen zaafılar daha çok bunlar. Kayınvalidenin sürekli içişlerine karışması, erkeğin eşinin beklentilerine uygun davranışları gerçekleştirmesine engel oluyor. Eğer evlenen eşler denk değillerse, mesela hanımefendi üniversite mezunu, erkek lise veya ortaokul terk, bu durum da evliliklerde bir başka sorun olarak karşımıza çıkıyor.

Bunların dışında insanların aileden getirdikleri, genetik olarak aktarılan sıkıntılardan kaynaklanan sorunlar var. Bir diğeri ellerindekine şükretmesinden, gözlerinin ve beklentilerinin hep yükseklerde olmasından kaynaklanan sıkıntılar var. Sonuçta eşlerin arasında bir güven, bir huzur, bir sükûnet ve güzel bir anlaşma zemini olmadığı zaman ortam hep elektrikli ve gergin oluyor. Bu durumda çocuk da mesela babasının suratına bakıp onun yüzünü asık görünce o da geriliyor. Annenin bir taraftan suratı asık, babanın bir taraftan suratı asık, çocuklar da birbirlerine düşüyorlar. Böyle bir ortamda çocuklar nasıl sessiz sakin durabilirler ve civil civil oynayabilirler ki?

Geçmişte yaşanan olumsuzluklara takılmak gerekiyor

Bu noktada ben evliliğin kader olduğuna inanıyorum. Şahıslar tercih eder, ama olup olmayacağına Allah karar verir. Böyle olunca beğenmemek, beklenti fazlalığı gibi şeyler de sorun oluşturuyor. Mesela beyefendilerin de hanımefendilerin de çok sık yaptığı bir şey var; açık aramak, geçmişini unutmamak ve bunları sürekli gündeme getirmek. Eşler arasındaki en büyük sıkıntılardan biri de bu. On yıl önceki bir olayı sürekli gündeme getiriyor hanımefendi. Beyefendi diyor ki, tamam artık böyle yapmıyorum, özür diledim, çiçek aldım, ne yapayım kendimi affettirmek için, kendimi damdan aşağı mı atayım? Olsun, o zaman yapmayacaktın, diyor hanımefendi. Çok çocuksu bir tutum. Diğer taraftan beyefendi önceden yaptığı hataları farklı şekillerde tekrar ediyor. Bu durum da hanımefendinin geçmişi unutamamasına yol açıyor, çünkü beyefendi davranışlarıyla unutmasına fırsat vermiyor.

Dolayısıyla eşler arasında bakış açılarına bağlı, kendilerine bağlı, ailelerinin olumsuz etkilerine bağlı, çevresindeki insanların yaşama standartlarına ve onların yaşama alışkanlıklarına bağlı pek çok sorun kalemi sayabiliriz ailedeki ve eşler arasındaki sorunun kaynağı olarak. Bunların tamamında şahıs, Allah bana bir sıkıntı yaşıyorsa burada benim bir eksikliğimi göstermek, bir yanlışlığımı fark ettirmek, kendimi geliştirmem, kendimi düzeltmem için bunları yaşıyorum dese ve kendini düzeltirken, eşini suçlamadan ve onun kendisini düzeltmesi için daha yapıcı bir iletişim biçimi geliştirse inanın aileler şu anda bu kadar dökülmez. Ama herkes düzelmeyi karşısından bekliyor. Mesela eşler arasında bir aile danışmanına gitme meselesi gündeme gelse, özellikle beyefendiler ben deli değilim, sen sorunlusun sen git diyorlar. Eşi ben gideyim dediği zaman da oralar para tuzağı, konuşarak neyi çözecekler diyor. Biz kendi evimizde kendimiz çözelim diyor. Ama on yıldır çözemiyorsun. Bin bildiğin varsa bile bir bilmeze danış, diye bir atasözü vardır. Ne zaman geliyorlar? Hanımefendi artık ben boşanıyordum dediği zaman, beyefendi tamam hadi aile danışmanına gidelim diyor. Yani köprünün altından çok sular aktıktan, çok büyük yıpranmalar yaşandıktan sonra. Ben Diriliş Postası'ndaki köşemde "Çiçek öldükten sonra su vermek neye yarar?" diye bir yazı yazdım. (Yazıya bu linkten ulaşılabilir: <https://www.dirilispostasi.com/makale/cicek-oldukten-sonra-su-vermek-neye-yarar>). Bir insanı, bir insana bağlayacak ne kadar unsur varsa hepsini paramparça ediyor, sonra tamam sen ne diyorsan onu yapalım diyor. Tabi her şeyi kırıp döktükten sonra söylenmiş bu söz bazen hiç işe yaramıyor, bazen de çok zor süreçleri beraberinde getiriyor.

İnanç çatışması ve mizaç çatışması

Zekeriya ERDİM: Ben de ilave birkaç şey söyleyeyim. Eskiden beri benim âcizane fark ettiğim bir şey var. Aslında yaşanan ilişki-iletişim çatışmalarını birçok alt başlığa ayırabilirsiniz ki Saliha Hanım bunlardan bazılarını zikretti. Ama bunlar üst başlıklarda toplanacak olursa, büyük ölçüde şu iki başlık altında toplanması mümkündür. Birisi inanç çatışması, diğeri mizaç çatışması. İnançtan kastım bütün değer ölçüleridir. Dinden gelen,

örften gelen, âdetten gelen, doğrusuyla yanışıyla bütün kabullerdir. Benim ön kabullerimle onun ön kabulleri, benim inançlarımla onun inançları birbirine uymuyorsa orada çatışma çıkıyor. İhtilafa düştükleri konuları Allah'a ve Resulü'ne havale etmek gibi bir temel prensibe de bağlı değillerse çatışma devam ediyor.

Mesela beyefendi misafiri seviyor, haber de vermeden paldır küldür misafirle eve geliyor. Hanımefendi de istemiyor, ben onun bunun kahrını çekmek zorunda mıyım diyor. Üstelik her gün bana sormadan eve misafir getiriyorsun, benim hiç özel hayatım olmayacak mı vesaire diyor. Burada çatışıyorlar. Mesela taraflardan birisinde infak anlayışı var, bir yerlere destek oluyor, yardım ediyor. Diğeri karşı çıkıyor, bana vermiyorsun ama oraya buraya veriyorsun, evinin imkânlarını, çoluk çocuğunun rızkını ne olduğu belirsiz kimselelere dağıtıyorsun falan diyor, çatışma çıkıyor. Yani din anlayışında fark varsa, dünya görüşünde fark varsa, yaşama biçiminde fark varsa bunlar birbirine ters düşüyor ve çatışma oluyor. İki tarafta iyi Müslüman gibi görünüyor ama hizip farklılıkları, mensubiyet farklılıkları bile çatışma sebebi olabiliyor. Birisi diyor ki ben falan yere müntesibim, filanın müridiyim ve onu dünyada yegâne hidayet kapısı olarak görüyorum. Öteki de geç bunları, bunlar fasa fiso, hikâye diyor. Uyduruk menkıbelerle, rüyalarla amel ediyorlar, öyle din olmaz, ben buna razı değilim diyor ve çatışma çıkıyor. Sadece bu yüzden, yani falan efendiye bağlı olup olmamak yüzünden boşanan aileler var, dağılan yuvalar var. Bu örnekleri çoğaltabilirsiniz, ama üst başlık inançların, kabul edilmiş değer ölçülerinin, hayata bakışla ilgili, dünya görüşüyle ilgili farkların çatışmaya dönüşmesidir.

Diğeri ise mizaçların çatışmasıdır. Doğuştan getirdikleri fitri özellikler bakımından birbirlerine uygun değillerse bu da çatışma konusu olabiliyor. Şöyle bir teşbihle ifade etmek gerekirse, taraflardan birisi toprak fıtratlı diğeri su fıtratlı ise onlar birbirini tamamlıyor, besliyor. Ama birisi ateş fıtratlı, diğeri rüzgâr fıtratlı ise rüzgâr ateşi yangına dönüştürüyor, dolayısıyla çatışma çıkıyor. Peki çaresi nedir? İnançların değişmesi mümkündür. Yani ben böyle inanıyorum ama yanlışmış, değişmez ölçülere göre, hakka hakikâta göre kendimi

düzeltemem lazım diyebiliriz. İhtilafa düştüğümüz konularda şaşmaz değer ölçümüze, ortak kabulumuz olan Allah'ın emri, Peygamberimizin sünneti dediğimiz ölçüye müracaat etmemiz lazım, kim yanılıyorsa o halini düzeltsin diyebiliriz.

Mizaçlar kontrol altına alınıp yönetilebilir

Mizaçlar ise madenler gibidir, yani demirse demirdir, altınsa altındır, gümüşse gümüşdür, değiştiremezsiniz. Ama terbiye edilmesi, kontrol altına alınması, yönetilmesi mümkündür. Mesela demir serttir ama kadife eldivenle yumuşatabilirsiniz. Muhatabınızın mizacını tespit edersiniz, tamam bu onun fıtratı dersiniz. Yani adam bir anda kuru pür gibi parlıyor, sonra sönüyor, yatıyor hatta özür de diliyor, geri adım da atıyor. O zaman ne yapacağız? O parlama döneminde onu idare edeceğiz, üzerine körükle gitmeyeceğiz.

Bu genel tanımlamaların dışında bir iki şeye daha dipnot olarak dikkat çekelim. Hanımefendiler ile beyefendiler arasında çatışma konularından biri de güven zedeleyici durumlardır. Yani bir yönüyle kıskançlık, bir yönüyle ihanet, bir yönüyle gizli kapaklı işler vesaire. Müslümanlar arasında bile gizli evlilik yapanlar var. Evliliğin gizlisi, nikâhın gizlisi olmaz. Zaten nikâhın şartlarından birisi de ilan edilmesidir, birilerinin şahitliğinde ilan etmektir. Bu camiamızda giderek yaygınlaşan bir sorun maalesef.

Saliha ERDİM: Evet, unuttum, ben de söylediğim konular arasında bu hususa değinecektim. Günümüzde sadakatsizlik büyük bir sorun maalesef.

Zekeriya ERDİM: Başka bir şey daha var ve neticede yine inanç başlığının altına giriyor. Bir örnekle izah edeyim. Yıllar önce hanımla birlikte "Aile Okulu" diye Marmara FM'de bir radyo programı yapıyoruz. Program bittikten sonra radyodakiler dediler ki sizi bekleyen biri var. Baktık bir çarşafli anne, bir çarşafli genç kız ve kucaklarında bir bebek. Bize danışmaya gelmişler. Sorun ne? O genç kız bir beyefendi ile resmi işlemler yapılmadan dini nikâh ile evlendirilmiş. Bir süre sonra damat ben gidiyorum demiş, çekmiş gitmiş. Nereye gittiği belli değil. Ne eviyle, ne hanımıyla, ne çocuğu ile ilgilenmiyor. Dolayısıyla genç, dul bir kadın, kucağında babasız bir bebek, ortalıkta kalmışlar. Anne çare arıyor, benim şimdi ne yapmam lazım diyor. Dedim ki, baci bu kızımızın nikâhını kim kıydı? Fa-

lan efendi hazretleri, dedi. Ben de dedim ki, baci o zaman niye bize geldiniz, ona gidin. Nikâhı nasıl kıydıysa, sahiplenme sorumluluğunu da öyle üstlensin. Şimdi biz ne yapalım? Sizi de tanımıyoruz, bilmiyoruz; bahsettiğiniz adamı da tanımıyoruz, bilmiyoruz. Sizi kim nikâhlamışsa, kimler aracılık ve şahitlik yapmışlarsa onlara gidin, sorumluluğu üstlensinler ve sorununuzu çözsünler.

Demek istediğim, gizli evliliğe bir de böyle durumları ilave edin. Tabi burada dörde kadar yolu var gibi bir istismar da var. Bektaşinin ayet okuduğu gibi okuyorlar, işlerine geldiği gibi yorumluyorlar. Bu da bir çatışma sorunu. Sonunda iş faciaya dönüşüyor. Bir adam düşünün ki ekonomik durumu iyi, nefesine kıyak yapmış; ikincisini de, üçüncüsünü de, dördüncüsünü de almış; hepsi için ayrı ayrı evler açmış, fakat o kadından, şu kadından, bu kadından bir sürü çocuğu var, bırakın hal ve gidişlerinden haberdar olmayı, daha çocuklarının adlarını bile bilmiyor. Böyle babaları ben tanıyorum.

Samimi olunursa bilinmeyen öğrenilir, yapılamayan başarılı

Tabi bu arızaları gidermek için gayret göstermek lazım. Biz yıllardır fark etmişiz, Allah'ın takdiriyle ilgi alanımız haline gelmiş ve aile konularıyla ilgileniyoruz. Sohbetler, seminerler düzenliyoruz, konferanslar veriyoruz, radyo televizyon programları yaptık, yapıyoruz. Yıllarca fahri hizmet olarak yaptık. Belli bir süre sonra aile danışmanlığı hanımın profesyonel işi haline geldi. Ama bu çalışmalara hanımefendilerin ilgi duydukları kadar beyefendiler ilgi duymuyorlar. Onlar kendilerini müstağni bir konuma yerleştiriyorlar. Ne yani, şimdi bu yaştan sonra bu konularla mı uğraşacağız gibi bir yaklaşım sergiliyorlar. Oysa öğrenmenin yaşı da yok sınırı da yok. Son olarak şunu söyleyeyim; bir Müslüman, ister hanımefendi olsun ister beyefendi olsun, ister anne olsun ister baba olsun, samimiyetle iyi bir eş, iyi bir anne, iyi bir baba olmak istiyorsa, bilmiyorsa öğrenir, beceremiyorsa deneye deneye daha iyi bir hâle gelir. Ama böyle bir gündeminin olması lazım.

En kritik noktalardan biri de ilmi hâli yani halin ilmini bilmektir. Eğer ben eşsem, eş olmanın fikhını biliyor olmam lazım, anne olmanın, baba olmanın fikhını biliyor olmam lazım. Bu noktada ciddi arı-

zalar var. Allah'ın tanımadığı hakları, nikâhın tanımadığı hakları kullanan eşler var. Yani şöyle misal vereyim, falan meselede kızdığından dolayı eşine cinsel ambargo uygulayan hanımefendiler var. Tamam, adam bir yerde yanlış yapmış, düzeltmek için de elinden geleni yapıyor, ama ambargo ne oluyor? Ne yapsın şimdi adam, harama mı gitsin? Başka bir şey mi yapsın? Yani sapla samanın birbirine karıştırılmaması lazım.

İKRA: Son sorumluyu, genellikle bütün söyleşilerimizde olduğu gibi, Derneğimizin ana faaliyet alanı olan okumak ile ilgili sormak istiyoruz. Biz İKRA Derneği olarak çalışmalarını OKU emri doğrultusunda yoğunlaştıran ve kitap okumayı ve okutmayı esas alan bir gayret içindeyiz. Bu noktada bizlere ve okurlarımıza neler tavsiye edersiniz?

Zekeriya ERDİM: Birilerine okumayı sevdirmek istiyorsanız önce sizin okuyor olmanız ve onların da bunu görmesi lazım. Okuyan bir anne, okuyan bir baba olmadan okuyan çocuklar yetiştirmek imkânsız değilse bile zordur. Madem bu kadar önemli sen niye yapmıyorsun der, yüzüne söylemese bile içinden geçirir. İkincisi çocukların fitratlarını, yaş ve dönem özelliklerini de göz önünde bulundurarak onların kitaplarla tanışacakları, kitapları ve okumayı gündeme getirecek doğal ortamlar oluşturmak lazım. Ayrıca mümkünse yazarıyla, şairiyle, yayıncısıyla teşrik-i mesai içine girmelerini sağlamak lazım. Bu anlamda yayınevleri, kitap fuarları ziyaret edilebilir, onlarla teşriki mesai içine girilebilir. Hayatın içinden bazı meselelerle ilgili kitapla bağlantı kurulabilir, kitaba atıfta bulunulabilir. Diyelim ki çoluk çocuğunuzla oturup sohbet ediyorsunuz, bu konuda falanca kitapta şöyle enteresan bir şey var diyerek kitaba dikkat çekmek ve o kitaba atıfta bulunmak güzel olabilir. Bir de çocuklara sadece kitapları değil, hayatı ve olayları da okuma alışkanlığı kazandırmak lazım. Yani insanı da okusun, hayatı da okusun, siyaseti de okusun, ekonomiyi de okusun, yıldızları da okusun... Okumayı burada anlamak olarak tanımlıyorum. Âlemin ve içindekilerin tamamını okumaya ve anlamaya yönelik bir bakış açısını onlara kazandırmamız lazım. Bu anlamda, bütün kitaplar, bir tek kitabı daha iyi anlamak için okunmalıdır. O da yaratılmış vahiy, âlem; indirilmiş

vahiy, Kur'an; yaşanmış vahiy, Sünnet olmalıdır.

İKRA: Saliha Hanım hangi tavsiyelerde bulunmak ister?

Saliha ERDİM: Kitabı biz ya öğretmek için, ya kitap okumuş olmak için okuyoruz. Oysa bilgiden ahlâk çıkarmak için okuduğumuzda bir değişim başlar. Bir de anne babalar, aralarında gönül bağı olan çocuklara söz geçirebilirler, sözlerini dinletebilirler. Sürekli eleştirdiğiniz, sürekli bir eksikliğini gördüğünüz, sürekli şunu niye böyle yapmıyorsunuz dediğiniz çocuklarınız ister istemez size muhalefet edecektir. Ya da sizin dediğinizi zorladığınızda yapacaktır, zorlamanın etkisi kalktığında bırakacaktır. Burada önemli olan okuduğunuz şeyin sizde ne bıraktığı, size ne kattığıdır. İşte şu kadar hatim ettim, şu kadar kitap okudum. Peki sonuç ne? Okumak seni neye dönüştürdü? Hangi ahlâkı edindin, hangi üslubunu değiştirdin?

Dolayısıyla okumak bende bir değişime, bir dönüşüme sebep oluyorsa benim oku demem tesirli olur. Yani ben kendim kitap okumamdan istifa ediyorsam, birine oku dediğim zaman, o kişiye bir model üzerinden kitap okumak cazip

olmuş olur. Bir de isabetli okuma yapma, ihtiyacım olanı okumam gerekir. Aksi takdirde sırf popüler olduğu için kitap okunduğu zaman bunun bir karşılığı olmayabiliyor. Önce karakter inşasında sağlam tuğlalar anlamına gelecek sağlam bilgileri edinmek gerekir. Bunun yanında roman okunur, şiir okunur, başka edebi eserler okunabilir... Ama kitabı sadece öğretmek için değil, kitap okumuş olmak için değil, o kitaptan edindiğimiz bilgilerle kendimizi sağlam bir ahlâka taşımak için okumak gerekir diye düşünüyorum.

İKRA: Çok teşekkür ederiz, hem röportaj talebimizi kabul edip bize zaman ayırdığınız, hem de huzurlu bir ailenin nasıl kurulacağı, nasıl yürütüleceği ve nasıl bir mektep haline getirileceği hususunda verdiğiniz çok kıymetli bilgiler için. Rabbim gayretlerinizi ve hizmetlerinizi daim ve tesirli eylesin.

Zekeriya ERDİM – Saliha ERDİM: Biz de teşekkür ederiz, Allah gayretlerinizi artırsın, çalışmalarınızı bereketlendirsın.

Röportaj: Erdoğan AYDIN - Halil KENDİR

ŞEHBENDERZÂDE FİLİBELİ AHMED HİLMİ

Günümüzde Bulgaristan sınırları içinde bulunan Filibe'de 1865 yılında doğmuştur. Doğduğu yerden dolayı kendisine Filibeli Ahmet Hilmi denmiştir. Bunun yanında babasının Şehbender (konsolos) görevi nedeniyle de Şehbenderzade olarak bilinir. Babası Süleyman Bey, Annesi de Şevkiye Hanımdır. Şehbenderzade Filibeli Ahmet Hilmi eğitim hayatına doğduğu Filibe'de başlamıştır. Filibe müftüsünden aldığı ilk eğitiminden sonra İstanbul'a gelerek Galatasaray Mektebi Sultanisi'ne kaydını yaptırmış ve örgün eğitimini burada tamamlamıştır. Eğitim hayatını tamamladıktan sonra Posta teşkilatında çalışmaya başlamıştır. Daha sonra siyasi bir görev için Beyrut'a ataması yapılmış ve burada karıştığı siyasi olaylardan dolayı Mısır'a kaçmak zorunda kalmıştır. Mısır'da Jön Türkler'in kurduğu Terakkî-i Osmânî Cemiyeti'ne katıldı ve faaliyetlerde bulundu. Ayrıca burada Çaylak adında bir mizah dergisi çıkardı. Daha sonra 1901 yılında tekrar İstanbul'a döndü. İstanbul'da yakalanarak Fizan'a sürgün edildi.

Fizan'da yaşadığı sürgün hayatında tasavvuf ilmine merak salmış, özellikle Vahdet-i Vücut düşüncesine inanmaya başlamıştır. Bundan sonraki hayatında bu düşünce doğrultusunda hareket etmiş ve yazdığı eserlerinde bunu göstermiştir.

1908 yılında II. Meşrutiyet'in ilanından sonra tekrar İstanbul'a dönmüştür. İstanbul'a döndükten sonra bir süre Dârülfünun'da felsefe müderrisliği yaptı. Görevi sırasında İttihat-ı İslam adlı bir gazete çıkarmış ve düşüncelerini haftalık olarak çıkardığı bu gazetede yazmaya başladı. Gazete uzun soluklu olmayıp kısa bir süre içinde kapanmıştır. Gazetesi kapandıktan sonra başka gazetelere yazı göndererek fikirlerini yazmaya devam etmiştir. 1910 yılında haftalık yayın yaptığı Hikmet Gazetesi'ni çıkarmıştır. Gazetede tasavvufi ve felsefi yazılar yazmıştır. Gazeteyi çıkardığı yıl içerisinde Hikmet Matbaa-yi İslamiyesi'ni kurmuştur. Ancak gazetede eleştirdiği İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin o dönemde güçlü olması hem gazetesinin hem de matbaasının yasaklanıp kapatılmasına sebep olmuştur. Hikmet

İLİM VE ALİM

Feyyaz

KALKAN

gazetesinde eleştirileri cemiyetle sınırlı kalmamış bunun yanında Siyonizm ve Masonluğa karşı fikri mücadeleler vermiştir. O dönemde batı taklitçiliğini eleştirmiş Osmanlı-İslam kültürünün hâkim savunucularından olmuştur.

Filibeli Ahmet Hilmi 21. Yüzyılın hâkim felsefesi olan maddeciliği reddetmiş ve eserlerinde buna yer vermiştir. İslam felsefesini, batı felsefesi ile uzlaştırmak isteyen ilim adamlarını ağır dillerle eleştirmiştir. Maddeyi öven

eserleri Türkçeye çeviren Baha Tevfik ve Celal Nuri'yi ağır ifadelerle tenkit etmiştir. Tasavvufu, hayatının merkezine alarak eserlerinde bunu yazmıştır. Öyle ki yazdığı A'mak-ı Hayal eserinde felsefeyi tasavvufla birleştirerek romanlaştırmıştır. Yazıldığı dönemde ve günümüzde büyük ilgi görmüş ve defalarca basımı gerçekleşmiştir. Eser ayrıca 1993 yılında İngilizce'ye tercüme edilmiştir. Özellikle o dönemde maddecilik düşüncesi altında Allah'ı inkâr eden bir fikrin yaygınlaşmasına karşı felsefi düşüncelerini incelediği ve inkârcılara karşı "Allah'ı İnkâr Etmek Mümkün mü?" kitabını kaleme almıştır. Bu iki eserinin yanında 5 edebi ve 14 dini ve fikri eser olmak üzere toplamda 19 eser kaleme almıştır.

Osmanlı'nın son dönemine denk gelen yaşamında felsefi ve tasavvuf düşüncesinin yanında toplum meseleleri ile de yakından ilgilenmiş, devletin geleceği hakkında yapılan tartışmalarda batı yanlısı aydınlar karşısında durmuş ve onlarla mücadele

etmiştir. Devletin kurtuluşunu Batılılaşmada gören aydınlara karşı, Müslümanlar arasında siyasi birliğin oluşmasında mümkün olacağını savunmuştur.

Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi bazı kaynaklarda 17 Ekim 1914'te bazı kaynaklarda ise 30 Ekim 1914'te bakırdan zehirlenerek vefat etmiştir. Bazı kaynaklarda masonlara karşı verdiği mücadeleler neticesinde masonlar tarafından zehirlendiği yazmaktadır. Fikir dünyası incelendiğinde ve yaptığı çalışmalarda bu ihtimalin o dönemde gerçekleşmiş olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

AHDE VEFA

Hız. Ömer arkadaşlarıyla sohbet ederken, huzura üç genç girer, derler ki;

-Ey halife! Bu aramızdaki arkadaş bizim babamızı öldürdü ne gerekiyorsa lütfen yerine getirin.

Bu söz üzerine Hız. Ömer suçlanan gence dönerek:

-Söyledikleri doğrumu diye sorar.

Suçlanan genç der ki, "Evet, doğru." Bu söz üzerine Hız. Ömer:

-Anlat bakalım nasıl oldu diye sorar.

Bunun üzerine genç anlatmaya başlar:

-Benim bulunduğum kasabada hali vakti yerinde olan bir insanım, ailemle beraber gezmeye çıktık, kader bizi arkadaşların bulunduğu yere getirdi. Hayvanlarımın arasında bir güzel atım var ki dönen bir defa daha bakıyor hayvana. Bu atımın, ne yaptıysam bu arkadaşların bahçesinden meyve koparmasına engel olamadım, arkadaşların babası içerden hışım la çıktı atıma bir taş attı atım oracıkta öldü. Nefsime bu durum ağır geldi, ben de bir taş attım babası öldü, kaçmak istedim, fakat arkadaşlar beni yakaladı, durum bundan ibaret, dedi.

Bu söz üzerine Hız Ömer söyleyecek bir şey yok bu suçun cezası idam, madem suçunu da kabul ettin...

Bu sözden sonra delikanlı söz alarak:

-Efendim bir özrüm var, ben memleketinde zengin bir insanım. Babam rahmetli olmadan bana epey bir altın bıraktı, gelirken kardeşim küçük olduğu için saklamak zorunda kaldım şimdi siz bu cezayı infaz ederseniz yetimin hakkını zayı ettiğiniz için Allah indinde sorumlu olursunuz, bana üç gün izin verirsiniz ben emaneti kardeşime teslim eder gelirim, bu üç gün için de yerime birini bulurum, der.

Hız. Ömer dayanamaz ve der ki:

-Bu topluluğa yabancı birisin, senin yerine kim kalır ki? der,

Sözün burasında genç adam ortama bir göz atar der ki,

-Bu zat benim yerime kalır, o zat Hız peygamber (s.a.v) efendimizin en iyi arkadaşlarından, daha yaşarken cennetle müjdelen Amr ibni Asr'dan başkası değildir. Hız Ömer, Amr 'a dönerek;

-Ey Amr, delikanlıyı duydun, der.

O yüce sahabi:

-Evet, ben kefilim der ve genç adam serbest bırakılır.

Üçüncü günün sonunda vakit dolmak üzere ama gençten bir haber yoktur, Medine'nin ileri gelenleri Hız. Ömer'e çıkarak gencin gelmeyeceğini, dolayısıyla Amr İbni Asr'a verilecek idamın yerine, maktülün diyetinin verilmesini teklif ederler, fakat gençler razı olmaz ve babamızın kanı yerde kalsın istemiyoruz, derler.

Hız. Ömer kendinden beklenen cevabı verir, der ki,

-Bu kefil babam olsa farketmez, cezayı infaz ederim.

Hız. Amr ibni Asr ise tam bir teslimiyet içerisinde der ki,

-Biz de sözümüzün arkasındayız.

Bu arada kalabalıkta bir dalgalanma olur ve insanların arasından genç görünür.

Hız. Ömer gence dönerek der ki,

-Evladım gelmeme gibi önemli bir fırsatın vardı neden geldin?

Genç vakurla başını kaldırır ve:

-Ahde vefasızlık etti demeyesiniz diye geldim, der.

Hız. Ömer başını bu defa çevirir ve Amr ibni Asr'a der ki,

-Ey Amr, sen bu delikanlıyı tanımıyorsun, nasıl oldu da onun yerine kefil oldun?

Amr ibni Asr :

-Bu kadar insanın içerisinde beni seçti, insanlık öldü dedirtmemek için kabul ettim, der.

Sıra gençlere gelir, derler ki,

-Biz bu davadan vazgeçiyoruz, bu sözün üzerine Hız. Ömer :

-Ne oldu biraz evvel babamızın kanı yerde kalmasın diyordunuz, ne oldu da vazgeçiyorsunuz?

Gençlerin cevabı dehşetlidir:

- Merhametsiz insan kalmadı demeyesiniz diye.

BAĞIŞIKLIK NEDİR?

Doğuştan itibaren var olan bağışıklık sistemimiz, vücudumuza zarar verici mikroplara karşılık veren ilk bağışıklık yanıtı iken; kazanılmış yani sonradan elde edilmiş bağışıklıkta, bağışıklık hücrelerimiz tarafından sitokin ve immünoglobülinler (Ig) üreterek çalışır. Doğal bağışıklık sağlıklı bireylerde daima mevcut olup, enfeksiyon etkenlerinin girişini önlemek için hazırlanmıştır. Enfeksiyon etkenini hızla yok eder ve vücuda girişini önler.

Vücuda giren zararlı mikroplara karşı savaş nereden ve nasıl başlar?

Virüs veya bakteri gibi vücuda zararlı mikroplar vücuda ulaştıklarında önce deri engeli ve ağız içi gibi mukoza engelleri ile karşılaşılır. Bu yerler yalnızca mekanik olarak bir duvar oluşturmaz ayrıca salgıladıkları enzimlerle de mikropları öldürür. Bu enzimler: lizozim, IgA.

Eğer mikroplar bu duvarları aşarsa doğal bağışıklık sisteminin ana üyeleri olan hücresel elemanları (dendritik hücreler, makrofaj ve nötrofiller gibi fagositik hücreler, doğal öldürücü hücreler) tarafından yakalanır. Fagositik hücreler; dendritik hücreler, nötrofil ve makrofajlardır. Böylece tehlikeli mikrobiyal istilacılara karşı ilk aşamada savunma sağlanır. Tüm doğal bağışıklık (immün sistem) üyeleri, mikroorganizmayı tanır ve reaksiyona girer.

Edinilmiş (kazanılmış) bağışıklık sistemi ise, lenfositler ve onların ürünleri olan **ANTİKOR** lardan oluşur. Lenfositler, mikropları ve parçacıklarını tanıyabilecek alıcılar (reseptörler) oluştururlar. Bu parçacıklar **ANTİJEN** olarak adlandırılır. Yani antijen, vücuda giren yabancılar veya onların parçacıkları; antikor ise bu antijenlere karşı vücudun ürettiği savunma elemanlarıdır. Kazanılmış bağışıklık sisteminde vücudun mikroplara karşı verdiği savunma 2 çeşittir:

Birincisi; “humoral (kan) immünite” denen B hücrelerin ürettiği antikorlar tarafından gerçekleşen şeklidir. Antikorlar, mukoza yüzeylerine ve dolaşıma salınır. Gastrointestinal ve solunum sistem gibi mukozal yüzeylerin olduğu alanlarda ve kandaki mikroorganizmaları ve toksinlerini yok eder. Diğer mekanizma “hücrel immünite”dir. T-lenfositler tarafından gerçekleşen yanıttır.

Tüm mikroplardan ve Covid-19’dan korunmak için yapılması gerekenlerin başında biyoaktif bileşenlerden ve besinlerden zengin beslenme, bağışıklık sistemini güçlendirecek antiinflamatuvar ve antioksidant besinlerin seçimi, tüketimi, ideal vücut ağırlığının korunumu, güvenli besin tüketimi, kişisel hijyene özen gösterilmesi gelir. Koronavirüse karşı en güçlü silah güçlü bir bağışıklık sistemidir (Bu bölüm; <https://www.ahmetakgul.com.tr/index.php/uzmanliklar/fibromiyalji/2158-bagisiklik-sistemi-guclendirme-mikroplar-savas> adresinden alınmıştır).

Bağışıklık sistemimizi güçlendirmek için neleri tüketelim?

1- Selenyum zengini besinler: Tüm deniz ürünleri, ton balığı, mantar, susam, tam tahıllar, sarımsak, soğan, yumurta ve tavuk eti selenyumun en iyi kaynaklarıdır.

2- C vitamini olmaz ise olmaz: Kuşburnu, domates, soğan, yeşilbiber, kırmızı biber, maydanoz, tere, roka, brokoli, karnabahar, ıspanak, portakal, limon, mandalina, kivi gibi besinler en güçlü C vitamini kaynaklarıdır.

3- Çinko zengini besinler: Çinko değerlerini besin yoluyla desteklemek için ana ve ara öğünlerinizde hindi eti, kabak çekirdeği, kuru baklagiller, deniz ürünleri, rüşeym, susam, fındık, badem, ceviz, fıstık gibi besinlere yer vermelisiniz.

4- Kalsiyum ve protein zengini besinler: Süt, yoğurt, kefir, ayran, peynir, yumurta, et, tavuk ve balık gibi gıdalar proteinin en iyi kaynaklarıdır.

5- Mutsuzluk ve yorgunluğun nedeni B12 eksikliği: Yumurta, et, balık, süt, peynir, soya sütü ve yoğurt gibi besinlerde yoğun olarak B 12 vitamini bulunur.

6- D vitamini eksikliğine dikkat: D vitamininin en iyi kaynağı güneş olmakla beraber, D vitamininden zengin besinler; somon, yumurta, süttür.

7- Probiyotikler ile sağlıklı bağırsaklar: Probiyotik kaynaklar arasında; ev yapımı turşu, yoğurt, kefir, peynir, elma sirketi gibi besinler bulunur.

8- Bol ve sürekli su için: Günlük en az 10-12 su bardağı su içilmelidir.

Ayrıca düzenli ve yeterli uyku şart!

MEDENİYETİMİZ / ŞEHİRLERİMİZ

SARAYBOSNA/BOSNA-HERSEK

Medeniyetimiz/Şehirlerimiz adlı yazı dizimizin bu sayısında Bosna-Hersek/Saraybosna'yı ele alacağız. Bosna-Hersek, doğuda ve güneydoğuda Sırbistan ve Karadağ, kuzey ve batıda ise Hırvatistan tarafından çevrilidir. Su kaynakları bakımından oldukça zengin olan ülkenin topraklarının çoğu dağlık olup verimli arazileri daha çok kuzey kısmında bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri Sava ve Neretva büyük akarsularıdır. Bosna ismi de aynı adı taşıyan bir ırmaktan gelmektedir.

Bosna-Hersek'in kalbi Saraybosna'dır. Tarih boyunca çok önemli bir konuma sahip olan Saraybosna, Avrupa'nın Kudüs'ü olarak bilinir. 16.yüzyıl Saraybosna için altın çağ olarak kabul edilebilir, çünkü bu dönemde Osmanlı bu topraklara egemen olmuş ve çok önemli eserler bırakmıştır ve bu dönem şehrin gelişiminde önemli bir role sahiptir. Saraybosna/Başçarşı merkezindeki Osmanlının yaptırdığı sebil Bosna'nın merkezi olarak kabul edilir.

Bu dönemden bahsederken sanırım Gazi Hüsrev Beyi anmadan ve anlatmadan geçmek olmaz. Bosna bölgesinde Osmanlı sancakbeyi olan Gazi Hüsrev, Saraybosna halkı tarafından saygı görülen ve sevilen bir şahsiyetti. Saraybosna'nın ikinci kurucusu olarak kabul edilir. Kendi adına tesis ettiği bir külliye bulunmaktadır ve şehir için bir sembol haline gelmiştir. Saraybosna ve çevresinin İslamileştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Gazi Hüsrev medresesinde ise önemli bilimsel çalışmalar vardır ve uzun yıllar boyunca eğitim sürmüştür. 18 Haziran 1541 tarihinde Saraybosna'da vefat eden Gazi Hüsrev'in ölümünü halk bir türlü içine sindirememiş

ve bir hüznün havası hakim olmuştur. Saraybosna'daki Gazi Hüsrev Bey Camii'nde her gün öğle namazından sonra onun için bir hatim yapılmaktadır ve bu gelenek günümüze kadar ulaşmış olup halen devam etmektedir.

Osmanlı döneminde diğer mimari eserlerden bahsetmek gerekirse bunlardan biri Hünkâr Camii'dir. Bu caminin en büyük özelliği Bosna'nın fethinden sonra Bosna'da yapılan ilk camii olması ve Fatih Sultan Mehmet anısına yaptırılmasıdır. Morica Han ise 1551 yılında Osmanlı tarafından inşa edilmiş bir handır. Evliya Çelebi seyahatnamesinde bu handan bahsetmiştir, ne yazık ki 1697'deki bir yangın sonucunda tahrip olup büyük bir kısmı kullanılmaz bir hale gelmiştir fakat sonra tekrar mevcut haliyle inşa edilmiştir. Saraybosna'da hayatta kalan tek handır. Eski Saraybosna'da batı yönünü gösteren bir camii olma özelliğine sahip Magribya Camii bu özelliğiyle dikkate değer bir öneme sahip olmuştur. Mimar Sinan'ın öğrencisi

LUKA-KORİCA

Mimar Hayreddin, Saraybosna'nın en çok bilinen miraslarından biri Mostar köprüsünü inşa etmiştir. 1993 yılında Hırvat tankları tarafından yıkılan köprü bir Türk şirketi tarafından tekrar restore edilip kulanıma açılmıştır.

Osmanlı tarihi mimarisi olan Svrzo'nun evi konak tarzında olan bir mimari eserdir; 17. yy'a ait Müslüman bir ailenin yaşayışını anlatan bir ev olması dolayısıyla büyük bir öneme sahiptir ve günümüzde müze olarak kullanılan ev büyük bir ilgi toplamaktadır.

Osmanlı döneminde inşa edilmiş Latin köprüsü de, Saraybosna'nın ve dünyanın kaderini değiştirecek bir olaya şahitlik eder. Avusturya tah-

tının varisi Franz Ferdinand 1914'te bu köprünün yanı başında suikast sonucunda öldürülür ve bu olay Birinci Dünya Savaşı'nın fitilini ateşlemiştir. Bosna-Hersek için zor zamanlar artık başlamış olur ve sürekli bir gerilim içinde yaşamaya başlarlar. Eğer Bosna'ya giderseniz sokaklarda dolaşırken mermilerin duvara açtığı deliklerden duvarların gözyaşlarını hissedebilirsiniz.

Ve son olarak sizi Saraybosna'nın ve dünyanın en önemli şahsiyetlerinden biriyle tanıştırmak istiyorum: Evet, sesinizi duyar gibiyim. Bilge Kral Aliya İzzetbegović'ten bahsediyorum. Aliya, hayatını Saraybosna ve İslam dünyası sorunlarına adamıştır. Daha hayatının başlangıç yıllarında sıklıkça buna rastlanmak mümkündür.

Yugoslavya'nın dağılması ile birlikte Bosna-Hersek'te birçok sorun baş göstermiş olmakla birlikte komünizm rejimi iktidardadır. Lise yıllarında komünizmden etkilenen Aliya, sonra bu etkiden kurtularak Genç Müslümanlar topluluğuna katılmış ve propaganda suçundan hapis yatmıştır. Ancak bunlar Aliya'yı yıldırmamış aksine davasına daha çok sarılmasını sağlamıştır. Bu müca-

delelerin sonucunda Aliya, Bosna-Hersek Cumhurbaşkanı olmuş ve Bosna'nın bağımsızlığını kazanmasında büyük rol oynamıştır. Ayrıca Bilge Kralın İslam'ın sorunlarını ele aldığı ve incelediği çok değerli eserleri vardır.

Bosna'nın en ağır acısı Srebrenitsa katliamı olmuştur. Sırların kendi bencillik ve kinlerini kusduğu yer olmuştur burası. Bütün dünyanın gözleri önünde gerçekleşen katliam ve acılara göz yumulmuştur burada. Batının ne kadar merha-

metsiz ve taş kalpli olduğunu bir kez daha idrak etmiş oluyoruz. Bilge Kral önderliğinde bununda üstesinden gelmiş ve yavaş yavaş acılar sarılma-ya başlanmıştır.

Değerli okuyucularımızı Allaha emanet ediyorum ve

Bilge Kral'ın sözüyle bu yazımı sonlandırıyorum: "Ben bir Müslüman'ım ve öyle kalacağım. Kendimi dünyadaki İslam davasının bir neferi olarak kabul ediyorum ve son günüme kadar da öyle hissedeceğim. Çünkü İslam, benim için güzel ve asil olan her şeyin diğer adı..."

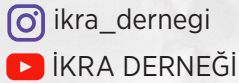
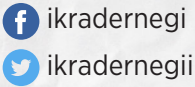
MOSTAR KÖPRÜSÜ

BAŞÇARŞI SEBİLİ

İKRA Derneğinin programlarının yayınlandığı ve okuyucularına programlarını duyurduğu sosyal medya hesaplarımıza sitemizin sağ üst köşesinde bulunan sosyal medya hesap logolarını tıklayarak veya aşağıdaki linklerden sayfalarımızı beğenerek, yaptığımız ve yapacağımız programlardan haberdar olabilirsiniz. **"Farkınız Okumak Olsun"**

İKRA ANADOLU İRTİBAT
İHSAN KARADAŞ - 0507 750 50 16

Esenler Şubesi
Fatih Mh. Fatih Cd. 220/1 Sk.
No:4/A Esenler
Tel: 0532 587 30 16

Bağcılar Şubesi
Çınar Mh. 864 Sk. No:7/B
Bağcılar 0555 279 29 94

Güngören Şubesi
Güneştepe Mh. Şehit Özcan
Canik Sk. No:11/C Güngören
Tel: 0539 944 48 28

BİR MAR

"ucuz, kaliteli, güvenilir alışveriş"

CİĞERCİ Basri DÖNER
KAHVALTI LİDER

CİĞERCİ Basri DÖNER
KAHVALTI LİDER

Kapalıçarşı

Telefon : (0212) 511 95 54

Beyazıt/Gedikpaşa

Telefon : (0212) 517 27 93

Esenler

Telefon : (0212) 646 43 44

Bayrampaşa

Telefon : (0212) 565 44 54

www.cigercibasri.com

ERASLAN

MUTFAK GEREÇLERİ

**KALİTE
BİZİM
ÖNCELİĞİMİZ**

İLETİŞİM

GÜRAL
PORSELEN
"Dünyanın Porseleni"

Ar Yıldız
MUTFAK KÜLTÜRÜ

**GÜRAL PORSELEN VE AR YILDIZ
BAYII**

İSTANBUL
İSTİC TİCARET MERKEZİ
12. ADA NO:136-138
BAĞCILAR/İSTANBUL

GEMLİK
İSTİMLAL CAD. NO: 95
GEMLİK BURSA
0 224 514 89 00

eraslanmutfak@hotmail.com

0 212 659 68 95

TUTAR ELEKTRİK

ELEKTRİK ARIZALARI
İNTERNET ARIZALARI
ALARM SİSTEMLERİ
UYDU SİSTEMLERİ
TADİLAT
PANOLAMA
KABLOLAMA
TOPRAKLAMA HAT
ÇEKİMİ
TAVA KURULUMU

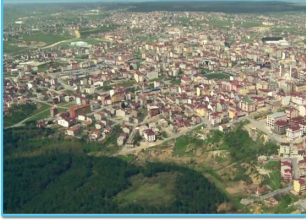
TELEFON ARIZALARI
YANGIN SİSTEMLERİ
GÜVENLİK SİSTEMLERİ
GAZ DEDEKTÖRÜ
İNŞAAT
HİDRAFOR SİSTEMLERİ
OFİS AYDINLATMA
OTOMASYON SİSTEMLERİ
PARATONEL KURULUMU
KABLOLAMA

📍 Çınar Mahallesi 843.Sokak No:3/B Bağcılar / İstanbul

www.elektrikustan.com 0212 435 90 05 - 0541 231 64 27 info@elektrikustan.com

GAYRİMENKULDE ÇÖZÜM ORTAĞINIZ GÜVENİN ADRESİ

ARNAVUTKÖY

ÇATALCA

SİLİVRİ

**DEĞERİNDE
ALIM VE SATIM YAPILIR**

ARNAVUTKÖY:

Merkez Mah. Eski Edirne Asfaltı Cad.
No:1342/9 (Candaroglu İş Merkezi)
0 212 597 12 87

0 530 524 13 01